наша
свабода

№129(216) ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

28 ЛІСТАПАДА 2001 года СЕРАДА

Адрас: 220123, г.Мінск, а/я 103

тэл. 228-69-18, 210-02-53

E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by
http://www.svaboda.com

КОШТ СВАБОДНЫ

Расійская Вайсковая акадэмія – у Мінску

Створана Беларускае аддзяленне Акадэміі ваенных навук Расійскай Федэрацыі (АВН). Яго кіраўніком абраны член-карэспандэнт АВН прафесар Мікалай Шэхаўцоў. Пра гэта БелаПАН паведамілі ў прэс-службе міністэрства абароны.

У склад Беларускага аддзялення АВН увайшлі тры секцыі, якія будуць праводзіць навуковыя экспертызы абаронных праектаў, удзельнічаць у фарміраванні ваенна-тэхнічнай палітыкі, распрацоўваць праграмы ваенна-навуковых даследаванняў, садзейнічаць падрыхтоўцы і павышэнню кваліфікацыі ваенных вучоных.

БелаПАН

Беларусь набывае расійскіх наёмнікаў

Толькі ў гэтым годзе з міністэрствам абароны Рэспублікі Беларусь заключылі кантракт каля 200 былых ваеннаслужачых расійскай арміі. Пра гэта БелаПАН паведаміў намеснік начальніка ўпраўлення кадраў міністэрства абароны Беларусі палкоўнік Аляксандр Цапота.

«Паступленню на службу ва Узброеныя Сілы, безумоўна, папярэднічае працэдура атрымання беларускага грамадзянства», – адзначыў Цапота. Паводле словаў намесніка начальніка ўпраўлення кадраў мінабароны, валанцёры з Расіі маюць высокі ўзровень прафесійнай падрыхтоўкі, многія з іх удзельнічалі ў баявых аперацыях у Чачні. Сярод іх нямала этнічных беларусаў.

«Ідзе нармальны працэс – людзі імкнуцца вярнуцца на радзіму і прадоўжыць ваенную кар'еру», – сказаў Цапота.

Юрый КАСЬЯНАЎ

Пяць гадоў без ядзернай зброі

Пяць гадоў таму – 26 лістапада 1996 года – апошні расійскі ядзерны боезарад, які заставаўся за межамі Расіі, быў выведзены з тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. Паколькі Казахстан і Украіна завяршылі гэты працэс адпаведна ў красавіку 1995-га і маі 1996 года, у выніку былі выкананы міжнародныя абавязацельствы па дагавору СНУ-1.

Каменціруючы па просьбе карэспандэнта БелаПАН гэтую падзею, дырэктар Міжнароднага інстытута палітычных даследаванняў (МІПД) Вячаслаў Пазняк адзначыў, што «альтэрнатывы для Беларусі проста не існавала, паколькі яна не мела тэхнічных магчымасцяў для падтрымання ядзернай зброі не толькі ў рабочым, але нават у бяспечным стане». Самым істотным набыткам Беларусі пасля гэтай акцыі, на думку В.Пазняка, стала палітычнае прызнанне з боку сусветнай супольнасці і, як вынік, магчымасць паўнавартаснага міжнароднага супрацоўніцтва. Пытанне аб стратах дагэтуль з'яўляецца прадметам дыскусій. Існуе меркаванне, што Беларусь не атрымала дастатковай матэрыяльнай кампенсацыі ні з боку Расіі, ні з боку ЗША, у прыватнасці, за матэрыялы, што расшчапляюцца.

Як мяркуе дырэктар МІПД, ісціна, відавочна, заключаецца ў тым, што Беларусь, на жаль, сама не выкарыстала поўнасцю магчымасці, якія адкрыліся. Сярод іх у першую чаргу трэба назваць праграму Нана-Лугара для Беларусі, Казахстана, Расіі і Украіны. Для Беларусі, у прыватнасці, намячалася аказанне матэрыяльнай дапамогі ў ліквідацыі наступстваў размяшчэння ядзернай зброі на тэрыторыі краіны на агульную суму 123 мільёны долараў ЗША. Аднак да моманту замарожвання гэтай праграмы для Беларусі Кангрэсам ЗША ў 1997 годзе было рэалізавана толькі 75 мільёнаў.

Трэба нагадаць, што рашэнне Кангрэса ЗША было патлумачана пагаршэннем сітуацыі з дэмакратыяй і выкананнем правоў чалавека ў Беларусі, паколькі аказанне дапамогі па праграме Нана-Лугара абумоўлена выкананнем мінімальных міжнародных стандартаў у гэтай галіне.

Уладзімір ГЛОД

Зімовая праверка на дарогах

Фота IREX/ProMedia

Снег і галалёд значна павялічылі небяспеку на дарогах: паводле звестак ДАІ, прыкметна паболела аварыяў

Былы генпракурор абвінавачвае пераемніка?

Ці стане сведкам на судзе Алег Бажэлка?

Былы генеральны пракурор Беларусі Алег Бажэлка казаў пры сведках, што год таму рыхтаваўся арышт тагачаснага Дзяржаўнага сакратара Савета бяспекі Віктара Шэймана – у сувязі са знікненнем вядомых асобаў Беларусі. Пра гэта заявіў у зале суда расійскі тэлежурналіст Павел Шарамет.

Наступныя звесткі рэдакцыя НАШАЙ СВАБОДЫ атрымала ад крыніцаў з залы Мінскага абласнога суда, дзе працягваецца закрыты працэс над былымі спецназаўцамі, якія абвінавачваюцца ў здзяйсненні каля 20 цяжкіх злачынстваў, у тым ліку – выкраданні аператара ОРТ Дзмітрыя Завадскага. На судзе П.Шарамет пераказаў сваю размову з А.Бажэлкам улетку, калі той хаваўся ў адным з манастыроў у Расіі. Тады адстаўны генпракурор засведчыў, што ў працэсе расследавання знікненняў Юрыя Захаранкі, Віктара Ганчара і Анатоля Красоўскага следства выйшла на падпалкоўніка «спецназа» Дзмітрыя Паўлічэнку, камандзіра вайсковай часткі №3214 унутраных войскаў Беларусі. Услед за арыштам Дзмітрыя Паўлічэнкі меркавалася арыштаваць па гэтай справе і Віктара Шэймана.

Але пасля таго, як Д.Паўлічэнка адсядзеў ноч у ізалятары КДБ, яго выпусцілі на волю. А Алег Бажэлка разам з тагачасным старшынём КДБ Уладзімірам Мацкевічам у адзін дзень пазбавіліся пасадаў і трапілі фактычна пад хатні арышт – гэта адбылося роўна год таму, 27 лістапада 2000 года. Што да Віктара Шэймана, то ён заняў пасаду генеральнага пракурора Беларусі, на якой застаецца і зараз.

Як паведамляюць нашыя крыніцы, дзяржаўны абвінаваўца запатрабаваў выклікаць на суд у якасці сведкі Алега Бажэлку, які цяпер знаходзіцца ў Мінску. Былы генпракурор мусіць цяпер пацвердзіць або абвергнуць звесткі аб датычнасці свайго «пераемніка» да знікненняў палітычных апанентаў Аляксандра Лукашэнкі.

Калі Алег Бажэлка сапраўды паўстане перад судом і пацвердзіць тое, што ён улетку казаў П.Шарамету, то ў гісторыі Беларусі адбудзецца нечуваны скандал. Каб былы генеральны пракурор абвінавачваў дзеючага ў дачыненні да асабліва цяжкіх злачынстваў – такога яшчэ не было ніколі!

Мы паспрабавалі звязацца асабіста з Паўлам Шараметам, каб пацвердзіць гэтую інфармацыю. Ён адмовіўся ад каментару, сказаўшы, што даў падпіску аб неразгалошанні. Аднак ён адзначыў, што зрабіў сур'ёзныя заявы, якія могуць выклікаць вялікі скандал на працэсе, дадаўшы пры гэтым, што пачынае непакоіцца пра асабістае здароўе і жыццё.

Ірына СТАРЦАВА

Працяг тэмы на стар.3

Павел Шарамет

Віктар Шэйман

Алег Бажэлка

Кошты растуць хутчэй за зарплату

Паводле дадзеных міністэрства статыстыкі, рост сярэдняй налічанай зарплаты рабочых і служачых у кастрычніку быў ніжэй за ўзровень інфляцыі. Заробкі павялічыліся за месяц на 2,9%, а спажывецкія кошты ўзраслі на 3,6%.

Аўтобусы знасіліся

Па словах міністра транспарту Міхаіла Баравога, у краіне вельмі малымі тэмпамі ідзе працэс абнаўленне аўтобуснага аўтапарка. Калі напачатку 90-ых гадоў мінулага стагоддзя папаўненне новымі машынамі складала каля 12%, то апошнімі гадамі ўсяго 3%. 50% аўтобуснага парка спрэс зношана.

«Белкамунмаш» акцыяніруюць

Вытворчае аб'яднанне «Белкамунмаш», якое вырабляе тралейбусы і трамваі, будзе акцыяніраванае. Мэта – прыцягнуць на прадпрыемства інвестыцыі расійскіх, венгерскіх, чэшскіх і італьянскіх фірмаў.

Вайскоўцы пакідаюць крэпасць

Старажытная крэпасць у Бабруйску, дзе раней доўгі час знаходзіліся вайскоўцы, бліжэйшым часам будзе перададзеная на баланс гарвыканкама. Якая ўстанова размесціцца ў крэпасці, пакуль невядома. Гэта могуць быць філіял Беларускага дзяржаўнага эканамічнага універсітэта ці атэлье. Ёсць яшчэ некалькі варыянтаў.

Акцыя «Дзень Зямлі»

Мінадукацыі сумесна з арганізацыяй «Беларускі зялёны крыж» абвесціла аб правядзенні акцыі «Дзень Зямлі. Беларусь-2001». Яна будзе ўяўляць сабой разнастайныя конкурсы сярод школьнікаў. Адзін з іх, напрыклад, на лепшы праект адраджэння забытага помніка культуры «Нам засталася спадчына».

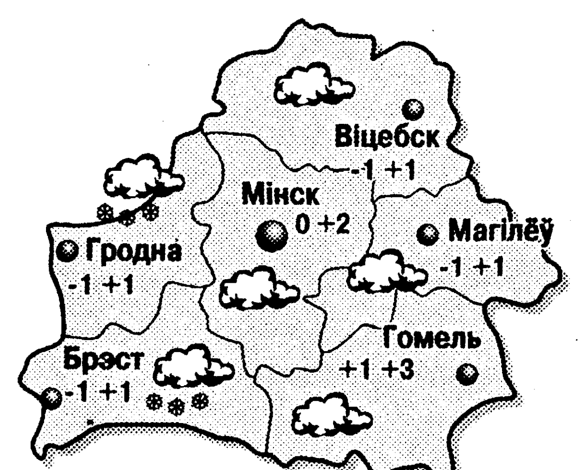
З'езд псіхіятраў

Беларускія псіхіятры і нарколагі плануюць сабрацца на свой другі з'езд, дзе абмяркуюць псіхасацыяльны стан грамадства і праблемы яго вывучэння адмыслоўцамі. Ён мае прайсці 13 і 14 снежня 2001 года ў Гродне.

«Восеньскія грымоты» літоўцаў

Паблізу беларускіх межаў пачаліся вучэнні літоўскіх узброеных сілаў пад назвай «Восеньскія грымоты». Удзел у іх бяруць больш за 800 вайскоўцаў і 147 адзінак тэхнікі. Вучэнні працягнуцца да 2 снежня.

НАДВОР'Е

Крыніца: www.gismeteo.ru

Курс наяўнага долара на «чорным рынку»

1550

Сацыяльная дапамога да бедных не даходзіць

26 лістапада ў Мінск прыбыла Галіна Сацірава — кіраўнік сацыяльных праектаў Сусветнага банка (СБ) па Беларусі.

27 лістапада яна возьме ўдзел у семінары, які ладзіць міністэрства працы і сацыяльнай абароны і на якім будзе абмяркоўвацца распрацоўка нацыянальнай праграмы адраснай сацыяльнай дапамогі.

Над адзінай праграмай адраснай сацыяльнай дапамогі беларускі ўрад пры падтрымцы СБ працуе на працягу некалькіх апошніх гадоў, ажыццяўляючы пілотныя праекты. Сутнасць сістэмы адраснай сацыяльнай дапамогі ў тым, што дзяржаўныя субсідыі накіроўвацца толькі найменш абароненым групам. Пры гэтым колькасць атрымальнікаў дапамогі звычайна не перавышае 15 працэнтаў насельніцтва.

На думку экспертаў СБ, праблема сённяшняй беларускай сістэмы ў тым, што вялікая частка сацыяльных субсідыяў распаўсюджваецца на ўсё насельніцтва незалежна ад узроўню даходаў, а некаторыя найбяднейшыя катэгорыі насельніцтва, асабліва ў сельскай мясцовасці, аказваюцца пазбаўленымі сацыяльнай дапамогі.

На сёння, паводле меркаванняў экспертаў СБ і беларускага ўрада, найбяднейшыя групы насельніцтва атрымоўваюць менш за 30 працэнтаў ад агульнай сумы сацыяльных выплатаў, у той час як розныя льготамі і субсідыямі ахоплены каля 5 мільёнаў чалавек — палова жыхароў Беларусі.

Алесь АБРАМОВІЧ

Вымогі рамонту будынкаў

На старых, аблезлых будынках Магілёва, большасць з якіх патрабуюць хаця б касметычнага рамонту, зноў пачалі з'яўляцца надпісы «ЗУБР» і такі ж варыянт на лацінцы. Пад некаторымі з надпісаў зварот да старшыні Магілёўскага аблвыканкама Б.Батуры: «Батура, адрамантуй будынак!». Шмат у якіх месцах пад назвай руху намаляваны кантактны нумар пэйджэра для навічкоў.

Па словах аднаго з магілёўскіх актывістаў, гэтай акцыяй «зубры» жадаюць прыцягнуць увагу ўладаў горада на тое, што ў чысціні патрэбна ўтрымліваць не толькі паказушны цэнтр горада, але і мікрараёны. Бо, прыкладам, у крамах ці цырульнях, якія знаходзяцца ў цэнтры абласнога цэнтра – зроблены альбо робяць еўрарамонт, а іншыя будынкі ўлады не могуць нават перафарбаваць. Такія надпісы будуць з'яўляцца на будынках да тае пары, пакуль іх не адрамантуюць.

Аляксей СТАЎСКІ

ВАЛЮТА

Дэдаларызацыя эканомікі

Нацыянальны банк Беларусі рэкамендаваў сваім галоўным упраўленням па абласцях і горадзе Мінску пры разглядзе пытання аб працягу раней выдадзеных ліцэнзіяў на рознічны гандаль і аказанне паслуг грамадзянам за замежную валюту даваць дабро на тэрмін не больш чым адзін год. Такая рэкамендацыя дадзена ў сувязі з праводзімай палітыкай дэдаларызацыі эканомікі і звужэння сферы абароту замежнай валюты на тэрыторыі Беларусі. Зараз працяг ліцэнзіяў на рознічны гандаль і аказанне паслуг грамадзянам за замежную валюту можа рабіцца на тэрмін да трох гадоў.

Аляксей АРЭШКА

СКАРАЧЭННІ

Культуры ўсё менш

Дэфіцыт расходнай часткі плануемага на 2002 год бюджэту Брэсцкай вобласці ў 40 працэнтаў ад патрэбнага прымушае загадзя скарачаць выдаткі ў сацыяльнай сферы. І ўжо начальнік упраўлення культуры аблвыканкама Рыгор Бысюк папярэдзіў працаўнікоў 16 вясковых клубаў і бібліятэк, што ім давядзецца шукаць іншую працу. Замкі павешаныя і на дзверы яшчэ некалькіх дзесяткаў культасветніцкіх установаў, бо для аплаты паліва для іх таксама не стае фінансавых сродкаў.

З жалем даводзіцца канстатаваць, што ў рэгіёне, які багаты на гістарычна-культурную спадчыну, пачаўся магутны адкат ад ранейшых пазіцыяў у аднаўленні помнікаў, палацава-паркавых ансамбляў, грамадскіх музеяў. На першы план зараз вылучаныя патрабаванні зарабляць дадатковыя сродкі на платных паслугах і эканоміць на астатнім. Магчыма, гэта ўрэшце абернецца падвышэннем заробку для культработнікаў на ацалелых пасадах да 100 долараў, але, відавочна, што жыць ад гэтага весялей не стане.

Мікола НЯЗЛОМНЫ

Журналістаў «Пагоні» папярэдзілі

26 лістапада суддзя Д.Дземчанка зачытаў прысуды адносна журналістаў газеты «Пагоня». А.Пісальнік і П.Мажэйка атрымалі кожны папярэджанне за ўдзел у несанкцыяваным пікеце. У гэтай акцыі ў падтрымку закрытай «Пагоні» 19 лістапада ў Гродне ўдзельнічалі некалькі дзесяткаў чалавек. Міліцыя склала пратаколы на двух журналістаў і галоўнага рэдактара газеты М.Маркевіча. Паколькі ён адрасу пакінуў Гродна, суд над ім адбудзецца пазней.

Сяргей МАКСІМОВІЧ

ПАРТЫІ

Шушкевіч застаўся на чале Грамады

Станіслаў Шушкевіч захаваў пасаду старшыні Беларускай сацыял-дэмакратычнай Грамады (БСДГ). Такі асноўны вынік чарговага з'езда партыі, які прайшоў у Мінску 25 лістапада.

Было таксама пацверджанае членства БСДГ у Каардынацыйнай Радзе дэмакратычных сілаў і Кансультатыўным Савеце апазіцыйных палітычных партыяў.

З'езд абавязаў свае цэнтральныя органы ва ўсіх кроках па кансалідацыі дэмакратычных сілаў няўхільна прытрымлівацца прынцыпу захавання незалежнасці Беларусі. Дэлегаты з'езда пацвердзілі курс кіраўніцтва партыі на аб'яднанне сацыял-дэмакратычных сілаў краіны. Паводле словаў Шушкевіча, адзіная ўмова пры гэтым — захаванне назвы партыі.

Беларуская сацыял-дэмакратычная Грамада таксама лічыць, што нармалізацыя стасункаў паміж Беларуссю і Еўропай павінна ажыццяўляцца на аснове выканання беларускім бокам чатырох умоваў, вылучаных еўрапейскім супольніцтвам, сказаў Станіслаў Шушкевіч.

Юрый ПАЦЁМКІН

БАНКРУТ

Ліквідацыя «Чырвонай зоркі»

Ліквідацыйная камісія, створаная ў Кобрынскім раёне для юрыдычнага афармлення эканамічнага банкруцтва калгаса «Чырвоная зорка», пачала тут раздаваць на рукі працоўныя кніжкі. Для тых з вяскоўцаў, хто не спіўся і не лайдачыць, гэты дакумент можа яшчэ спатрэбіцца для ўдзелу ў заснаванні на калгаснай зямлі і маёмасці акцыянернага тавырыства.

Паказальна, што абласная і раённая «вертыкалі» выпускаюць з-пад свайго дыктату найбольш разбуранае гняздо калектывізацыі. Ураджаі з палёў, малако і мяса з фермаў не забяспечвалі прыбыткаў нават для выплаты заробку. Па банкаўскіх крэдытах калгас завінаваціўся на 130 мільёнаў рублёў і няма зараз ніякіх магчымасцяў разлічыцца па іх. На адзінай ферме засталося 190 кароў, большая палова з якіх не здольныя даць плоду.

Галіна БАРАВАЯ

НАШЫ МЯСТЭЧКІ. НАВАГРУДАК

Фота IREX/ProMedia

Газіфікацыя Магілёўшчыны

З пачатку года спажыўцы запазычылі Магілёўскаму абласному прадпрыемству «Аблгаз» каля 18 мільярдаў рублёў. З восені на рахункі Аблгаза «жывымі» грашамі ў якасці платы за аказаныя паслугі паступае толькі каля 10 працэнтаў іх кошту.

Сёлета на тэрыторыі Магілёўскай вобласці газ прыйдзе ў 8 тысяч кватэраў і больш чым на 200 сядзібаў. У наступным годзе газ атрымаюць жыхары Глускага раёна, і такім чынам будзе завершаная газіфікацыя ўсіх раёнаў вобласці.

Канстанцін УВАРАЎ

МАСТАЦТВА

Фільм пра Шагала

Японская тэлекампанія «*NHK*» здымае дакументальна-гульнявы фільм пра раннія гады жыцця славутага мастака Марка Шагала.

Як паведаміла дырэктар Музея Марка Шагала ў Віцебску Людміла Хмяльніцкая, нядаўна ў горадзе працавала здымачная група. На радзіме мастака японская кінематаграфісты здымалі Дом-музей Шагала, кварталы старога Віцебска, а таксама куткі Лёзна, дзе некаторы час жыў Шагал. Дагэтуль тэлежурналісты пабывалі ў Цэнтры Жоржа Пампіду ў Парыжы і Нацыянальным музеі Марка Шагала ў Ніцы, у Габрэйскім музеі ў Нью-Йорку, Маскве і Санкт-Пецярбургу. Кампанія «*NHK*» ствараe гэтую стужку па заказу прыватнай галерэі *Anniversaire* з Токіо, дзе хутка адкрыецца вялікая выстава твораў Марка Шагала. Разам са здымачнай групай Віцебск наведала дырэктар галерэі *Anniversaire* Міяка Такешыта.

«Пра яго папулярнасць у Японіі гаворыць той факт, што праз тыдзень у Віцебск прыехаў прадстаўнік яшчэ адной японскай галерэі з горада Хірасіма. У галерэі прэфектуры ў 2002 годзе будзе экспанавацца вялікая выстава твораў Марка Шагала з многіх збораў, у тым ліку — Цэнтра Жоржа Пампіду ў Парыжы», — паведаміла Людміла Хмяльніцкая.

Марат ГАРАВЫ

АПТЭКА

Наркотыкі па падробных рэцэптах

У Пінску затрыманая 30-гадовая жыхарка, якая займалася вырабам фальшывых штампаў і рэцэптаў для набыцця ў аптэках псіхатропных рэчываў.

Як паведамілі БелаПАН у прэсслужбе УУС Брэсцкага аблвыканкама, Алена С. ужо была асуджаная за падробку пячатак і штампаў — пасля таго як у 1997 годзе ў аптэках Пінска была канфіскаваная вялікая колькасць фальшывых рэцэптаў на набыццё псіхатропных прэпаратаў.

У лістападзе гэтага года ў Брэсце і Пінску зноў з'явіліся падробныя рэцэпты. Напрыклад, у пінскай аптэцы №4 унітарнага прадпрыемства «Гелена» супрацоўнікі ўпраўлення наркоаў і незаконнага абароту наркотыкаў УУС Брэсцкага аблвыканкама знайшлі 20 рэцэптаў, якія ніводная медустанова горада не выдавала. Пры дапамозе почырказнаўчай экспертызы было ўстаноўлена, што іх вырабіла Алена С. Бланкі рэцэптаў Алена С. і яе хаўруснікі выкрадалі ў паліклініках.

Як паведамілі БелаПАН ва УУС, псіхатропнае рэчыва эфедрын, якое ўтрымліваецца ў прэпараце «Салутан», а таксама іншыя псіхатропныя рэчывы, якія ўтрымліваюцца ў некаторых медыцынскіх кампанентах гэтага раду, выкарыстоўваюць для вырабу наркотыкаў. У Пінску на ўліку ў наркадыспансеры знаходзяцца 230 асобаў, таму заказчыкаў у Алены С. было дастаткова.

Валянціна КАЗЛОВІЧ

«Піянер» прыватызацыі мяняе камітэтчыка

Кадравы перaтрус у апараце Брэсцкага аблвыканкама пакінуў без свайго ачольніка ўжо тры абласныя ведамствы: эканоміку, адукацыю і прыватызацыю. Апошнім звольнены старшыня камітэта па кіраванні дзяржаўнай маёмасцю і прыватызацыяй Анатоль Бушуеў. Менавіта з прафесійнай дзейнасцю гэтага чыноўніка звязаны ў мінулым аўтарытэт Брэста як «піянера» аўкцыёнаў па камерцыйнай продажы крамаў, цырульняў, фотамайстэрняў. Адстаўка Бушуева на месцы лічыцца амаль скандальнай, бо яна адбылася цягам спрэчак у аблвыканкаме наконт так званых грандыёзных аўкцыёнаў па продажу акцыяў 19 прамысловых прадпрыемстваў камунальнай уласнасці. Асобныя з іх — Брэсцкі, Гарадзецкі, Пружанскі кансервавыя заводы, Бярозаўскі сыраробчы камбінат, Баранавіцкі і Брэсцкі малочныя камбінаты — могуць страціць гаспадарчую самастойнасць у выніку продажу кантрольнага пакета акцыяў у рукі расійскіх прадпрымальнікаў.

Надзея СВЯТЛІЧНАЯ

Пажар на спіртзаводзе

24 лістапада ў вёсцы Чырвоная Буда Крычаўскага раёна Магілёўскай вобласці загарэўся адміністрацыйны будынак спіртзавода саўгаса «Крычаўскі».

Работнікі службы аховы самастойна не змаглі зладзіць з агнём і выклікалі ратавальнікаў. Паколькі аддзел па надзвычайных сітуацыях размяшчаўся ў 15 кіламетрах ад месца здарэння, было прынятае рашэнне выклікаць падраздзяленне бліжэйшай воінскай часці. Праз чвэрць гадзіны на месцы пажару працавалі вайскоўцы і падраздзяленні МНС.

Агонь, які ахапіў аднапавярховы будынак, у любы момант мог «перабрацца» на сумежны з адміністрацыйным будынкам вінны цэх, што магло прывесці да сур'ёзных наступстваў для ўсяго спіртзавода. Каля гадзіны ратавальнікі-пажарныя тушылі палаючыя памяшканні і разам з тым «абараніялі» ад агню вінны цэх. У 16 гадзінаў 50 хвілінаў пажар быў ліквідаваны.

Дзмітрый БЕЛЬСКІ

НАВУКА

Нацыянальны эталон даўжыні

У Інстытуце малекулярнай і атамнай фізікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі вядзецца праца над стварэннем нацыянальнага эталона даўжыні.

Як паведаміў БелаПАН намеснік дырэктара інстытута па навуковай працы, доктар фізіка-матэматычных навук, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі Васіль Машко, распрацоўка эталона на аснове гелій-неонавага лазера вядзецца ў рамках рэспубліканскай навукова-тэхнічнай праграмы «Эталоны Беларусі».

«Пасля распаду Савецкага Саюза метралагічная база вельмі нераўнамерна размеркавалася, таму ў нашым распараджэнні сёння няма сучаснага эталона даўжыні. Гэта вельмі важная для ўсёй рэспублікі праца», — зазначыў Васіль Машко.

Лазерны эталон даўжыні ствараецца вучонымі-фізікамі сумесна са спецыялістамі Беларускага дзяржаўнага інстытута метралогіі (БелДІМ). Эталон уступіць у эксплуатацыю ў 2003 годзе.

Юрый КАСЬЯНАЎ

Новыя спецмашыны

У Беларусі дапоўнены пералік спецыяльных легкавых аўтамабіляў.

Дакумент дапоўнены двума пазіцыямі. Першая з іх — «Органы дзяржтэхнагляду». Функцыянальным прызначэннем аўтамабіляў гэтых органаў вызначана забеспячэнне дзяржаўнага нагляду за тэхнічным станам трактароў, меліярацыйных, дарожна-будаўнічых і сельскагаспадарчых машын і абсталявання. Адметнымі асаблівасцямі такіх машын будуць надпіс «Дзяржтэхнагляд», кантрастуючая паласа жоўтага колеру, маячок сіняга колеру, сірэна. Апрача таго, пералік дададзены пазіцыяй «Аграэалабараторыя». Функцыянальнае прызначэнне такіх аўтамабіляў — абследаванне сельскагаспадарчых пасеваў і ўгоддзяў, населеных пунктаў і прысядзібных участкаў, адбор і аналіз вады, глебы і раслінаў і гэтак далей.

Аляксей АРЭШКА

ПЕРАСЛЕД

Калугін спыніў галадоўку

Былога дырэктара вытворчага аб'яднаньня «Атлант» Леаніда Калугіна, якога арыштавалі 23 лістапада, трымаюць у Менскім сьледчым ізалятары.

Яго абвінавачваюць у невяртаньні з-за мяжы валюты і ў злоўжываньні ўладай альбо службовымі паўнамоцтвамі. Афіцыйнага абвінавачваньня Леаніду Калугіну дагэтуль не прад'явілі. Праваахоўчыя органы павінны абвесьціць яго цягам дзесяці дзён з моманту арышту.

Леанід Калугін у сьледчым ізалятары трымаў галадоўку зь пятніцы да суботы. У суботу стан ягонага здароўя пагоршыўся, і ён спыніў галадоўку.

Любоў ЛУНЁВА
Радыё «Свабода»

Допыт Шарамета

26 лістапада ў будынку Вярхоўнага суда Беларусі, дзе праходзяць закрытыя слуханні па справе гэтак званай «групы Ігнатовіча», быў дапытаны кіраўнік аддзела спецыяльных праектаў ОРТ Павел Шарамет. Яго допыт праводзіўся ў сувязі з разглядам у судзе эпізоду аб выкраданні аператара ОРТ Дзмітрыя Завадскага, якое адбылося 7 ліпеня 2000 года.

Паводле звестак БелаПАН, допыт цягнуўся звыш з паловай гадзіны. Паўла Шарамета падрабязна распытвалі аб розных версіях выкрадання Дзмітрыя Завадскага, у тым ліку аб ранейшай агучанай ім у прэсе версіі датычнасці да гэтага злачынства былога кіраўніка Савета бяспекі Беларусі, а зараз – генпракурора Віктара Шэймана. Шарамет падрабязна расказаў суду аб сваіх гутарках з былым генпракурорам Беларусі Алегам Бажэлкам, падчас якіх Бажэлка паведаміў яму інфармацыю, што пацвярджала дадзеную версію.

Нагадаем, што версія гэта была выкладзена Паўлам Шараметам у жніўні бягучага года на пасяджэнні прэс-клуба Беларускай асацыяцыі журналістаў у Мінску. Са спасылкай на інфармацыю Алега Бажэлкі Шарамет тады паведаміў, што версія выкрадання Завадскага звязана з «чачэнскім следам». Маецца на ўвазе падазрэнні, што нехта з кіраўнікоў Беларусі займаўся пастаўкай стралковай зброі чачэнскім баевікам праз Турцыю і Грузію. Для гэтага нібыта выкарыстоўваліся супрацоўнікі беларускіх спецпадраздзяленняў, якія ваявалі то ў расійскай арміі, то на баку чачэнскіх баевікоў. Паводле версіі следчых пракуратуры, інтэрв'ю Завадскага «Белорусской деловой газете», у якім ён расказаў аб затрыманні беларускіх спецназаўцаў у Чачні, стала штуршком для яго выкрадання з мэтай удакладніць, ці ведае Завадскі што-небудзь аб гэтых аперацыях. Не выключае Шарамет і таго, што Валерый Ігнатовіч адпомсціў аператару ОРТ за тое, што той распавёў аб яго затрыманні ў Чачні.

Усе дапытваемыя ў судзе, у тым ліку і Павел Шарамет, далі падпіску аб невыдаванні, таму падрабязнасці допыту невядомы. Аднак можна меркаваць, што вышэйвыкладзеныя звесткі не разыходзіліся з тым, што расказаў Шарамет падчас допыту.

Бліжэйшымі днямі ў судзе павінны дапытваць былога афіцэра аховы прэзідэнта Аляксандра Леаненку, звольненага са службы напачатку 2001 года. Ён праходзіць па справе ў якасці сведкі, аднак падчас следства быў затрыманы па падазрэнню ў магчымай датычнасці да выкрадання Дзмітрыя Завадскага.

Генадзь БАРБАРЫЧ

СВОЙ ГОЛАС

– Што вы думаеце наконт пашырэння Мінскай кальцавой аўтадарогі за кошт тэрыторыі месца ахвяраў сталінскага генацыду ва ўрочышчы Курапаты?

Уладзімір, дэмабілізаваны з войска:
– Няхай будаўнікі агінаюць Курапаты, ці яшчэ неяк па-іншаму. А тое, што яны кажуць, што ім грошай не хапае, дык хай лепш сэканомленыя грошы на культуру перакладуць.

Іван, юрыст:
– Дарэмна ўлады крыжы і магілы зносяць, маглі б і ў абход пайсці, я ніякія іхнія адгаворкі не прымаю ўсур'ёз.

Вольга, псіхолаг:
– Я не вельмі ведаю праблему, але чула па беларускім радыё, здаецца, што ніякіх пахаванняў там няма. Але калі яны там ёсць, і калі іх нават часткова накрые асфальтавае пакрыццё, то безумоўна будаваць дарогу нельга. Гэта ж былі закатаваныя людзі. Можна, напэўна, неяк абагнуць?

Аляксандр, трэнер:
– Ведаю пра гэтую праблему... Адныя жадаюць мець там мемарыял памяці, а іншыя – дарогу. Дык калі там сапраўды пахаванні, то трэба ж неяк гэтую дарогу ў абход пускаць. Памяць трэба захоўваць, а фінансы, калі іх не хапае, – шукаць.

Алена Мікалаеўна, беспрацоўная:
– Ну якое тут у мяне можа быць меркаванне – здзек над мёртвымі, канешне, дзікасць. Толькі ў абход будавац延! А тое, што там Лукашэнка кажа... не, лепш давайце пра яго не будзем, а то я нервавацца пачынаю.

Зінаіда Максімаўна, пенсіянерка:
– Вы ведаеце, мяне гэта неяк мала хвалюе, ды і я слаба ведаю гэтую праблему.

Сцяпан, будаўнік:
– Лічу, што ў любым выпадку праблема не павінна вырашацца так, як яна вырашаецца зараз. Трэба весці дыялог. Я нераканы, што пытанне павінна і будзе вырашана на карысць тых, хто адстойвае Курапаты, тых, хто зараз цярпіць за гэта.

Уладзімір Іванавіч, пенсіянер:
– Вы ведаеце, я там праязджаў нядаўна, але накуль што там нічога небяспечнага не заўважыў. Касцей я там каля дарогі з машыны не бачыў, але калі яны там усё ж такі ёсць, то дрэнна, не трэба там капаць.

Апытанне праводзілі
Аляксей СТАЎСКІ і Уладзімір ШЛАПАК (фота).

Хвастоў сарваў сустрэчу з еўрапарламентарыямі

Учора скончыўся трохдзённы візіт Адмысловай працоўнай групы Парламенцкай асамблеі АБСЕ ў Беларусь. Мінск наведалі кіраўніца групы Ута Цапф, якая прадстаўляе Бундэстаг Германіі, а таксама Урбан Алін – дэпутат парламента Швецыі.

Як паведамляецца ў прэс-рэлізе АБСЕ, мэтай гэтага візіту – першага пасля прэзідэнцкіх выбараў – была ацэнка сітуацыі ў краіне і абмеркаванне шляхоў дапамогі, якую Рабочая група магла б аказаць пашырэнню працэсу дэмакратызацыі ў нашай краіне.

Адпраўным пунктам для працы дэлегацыі быў той факт, што нядаўнія прэзідэнцкія выбары ў Беларусі не адпавядалі міжнародным стандартам правядзення свабодных і справядлівых выбараў, што і было пацверджана ў справаздачы місіі АБСЕ па абмежаваным назіранні за выбарамі.

Падчас візіту парламентарыі ад АБСЕ правялі сустрэчы з старшынём Савета Рэспублікі Аляксандрам Вайтовічам і іншымі дэпутатамі Нацыянальнага сходу, першым намеснікам прэзідэнцкай адміністрацыі Станіславам Князевым, міністрам інфармацыі Міхаілам Падгайным, прадстаўнікамі беларускай апазіцыі, чальцамі недзяржаўных арганізацыяў, прадстаўнікамі Беларускай асацыяцыі журналістаў і амбасадарамі краінаў-чальцоў АБСЕ, акрэдытаванымі ў Беларусі.

Ута Цапф і Урбан Алін са шкадаваннем адзначылі, што міністр замежных справаў Міхаіл Хвастоў катэгарычна адмовіўся ад сустрэчы з імі. У якасці прычыны для адмовы М.Хвастоў указаў прысутнасць на сустрэчы кіраўніка кансультатыўна-назіральнай місіі АБСЕ амбасадара Ханса-Георга Віка. Прадстаўнікі Рабочай групы па Беларусі адзначылі, што, у адпаведнасці з міжнароднымі дыпламатычнымі нормамі, кіраўнікі КНГ АБСЕ заўсёды суправаджалі іх падчас афіцыйных візітаў.

Па выніках візіту было адзначана, што дыялог ПА АБСЕ з Беларуссю мусіць працягвацца. Адначасова у той жа час было падкрэслена, што Рабочая група настойвае на тым, каб Беларусь выканала чатыры базавыя патрабаванні АБСЕ – стварыла клімат даверу ў Беларусі паміж уладай і апазіцыяй, забяспечыла доступ апазіцыі да дзяржаўных СМІ, удасканаліла Выбарчы кодэкс і пашырыла функцыі і паўнамоцтвы парламента.

Наступны візіт Рабочай групы ПА АБСЕ па Беларусі мусіць адбыцца напачатку наступнага года, калі ў Мінск прыедзе поўны склад групы. Ута Цапф і Урбан Алін выказалі спадзяванне, што дыялог з усімі сегментамі беларускага грамадства будзе паспяховы працягнуты.

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

ПРАЕКТЫ

«Канал века»

Реальностью может стать идея соединения Балтийского и Черного морей и создание через тысячу лет нового торгового пути «из варяг в греки».

Как передает РИА «Новости», вполне возможно, что в недалеком будущем торговые пути из северных и северо-западных стран на юг вновь, как в IX-XI веках, пойдут не вокруг Европы, а напрямую из Балтийского моря в Черное и далее – в Средиземное.

Такую возможность предусматривает проект «Транзитный путь Даугава-Днепр». Он предполагает соединение каналом этих двух рек, одна из которых впадает в Балтийское, а другая – в Черное море, и тем самым – создание транзитного водного пути длиной 2 тыс. 330 километров.

По предварительным расчетам, общая стоимость проекта превысит 5 млрд. долларов США.

Согласно проекту, разработанному латвийскими специалистами по инициативе министерства сообщений страны, необходимо будет построить четыре гидроузла на Западной Двине и 13 на Днепре, установить шлюзы на трех действующих ГЭС "Даугавской каскады", прорыть 80-километровый канал между Витебском и Оршей, который свяжет Даугаву и Днепр. Придется также расширить и углубить русла этих рек, чтобы по ним могли проходить суда на первых порах водоизмещением в 5 тыс. тонн, а в будущем – и больше.

Идея создания транзитного пути из Балтийского в Черное море впервые была высказана еще в советское время. В середине 90-х годов ее практической разработкой занялись латвийские специалисты. Проведенные ими подсчеты экономического эффекта создания нового транзитного пути заинтересовали представителей Белоруссии и Украины. В феврале этого года эксперты трех стран впервые собрались вместе и создали рабочие группы для осуществления дальнейших шагов по разработке проекта.

ВОЙСКА

Рыхтуецца закон аб альтэрнатыўнай службе

Праект закона «Аб альтэрнатыўнай службе» будзе прадстаўлены ў Нацыянальны сход Беларусі ў бліжэйшы час. Пра гэта ў газеце «Во славу Родины» паведаміў начальнік арганізацыйна-мабілізацыйнага ўпраўлення Галоўнага штаба Узброеных Сілаў краіны генерал-маёр Міхаіл Каурын.

Паводле яго словаў, згодна з законапраектам, маладому чалавеку, які па тых ці іншых прычынах (у асноўным, рэлігійнага характару) не можа браць у рукі зброю, прадастаўляецца магчымасць выканаць свой канстытуцыйны абавязак на грамадска карысных работах. Праўда, падкрэсліў Каурын, у гэтым выпадку юнаку давядзецца выконваць абавязкі альтэрнатыўнай службы ўдвая даўжэй за працягласць тэрміновай службы. «Такі ж час у арміі правядуць і тыя, каму на практыцы давядзецца пазнаёміцца з новым відам службы – службай у рэзерве, якая дазволіць грамадзяніну займацца працоўнай дзейнасцю і адначасова праходзіць навучанне па военна-ўліковай спецыяльнасці ў найбліжэйшай вайсковай часці ў вольны час або ў выхадныя дні», – піша Міхаіл Каурын.

Што да скарачэння працягласці тэрміновай службы ва Узброеных Сілах Беларусі, то ў гэтым жа артыкуле Каурын паведамляе: «У будучыні тэрмін службы для ўсіх грамадзянаў плануецца скараціць да 12 месяцаў, а для выпускнікоў ВНУ – да 9 месяцаў. Былых студэнтаў ваенных кафедраў вышэйшых навучальных установаў (прайшоўшых курс навучання па праграме падрыхтоўкі малодшых камандзіраў для войскаў) і не пажадаўшых заключыць кантракт для працягу навучання па праграме падрыхтоўкі афіцэраў запасу) чакае 6-месячная служба на адказных пасадах малодшага каманднага складу, пасля якой сяржант, атрымаўшы неабходныя практычныя навыкі ў войсках, пры жаданні зможа звязаць сваё жыццё з кар'ерай прафесійнага ваеннага – афіцэра беларускай арміі». Паводле словаў Каурына, у студзені 2002 года Нацыянальны сход планує разглядзець праект закона «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у закон Рэспублікі Беларусь «Аб усеагульным вайсковым абавязку і ваеннай службе».

Вячаслаў БУДКЕВІЧ

Беларусь после выборов: результаты, легитимность, наблюдение

На международной конференции «Минский форум», которая состоялась в минувшие выходные и была посвящена будущему Беларуси после президентских выборов, руководитель Консультативно-наблюдательной группы ОБСЕ в Беларуси посол Ханс-Георг Вик объявил о своем решении покинуть этот пост.

Приводим полный текст выступления Х.-Г.Вика на «Минском форуме», подводящий своеобразный итог его четырехлетней деятельности.

«I. Деятельность ОБСЕ в поддержку свободных и справедливых выборов

1. На протяжении четырех лет моей работы в КНГ ОБСЕ в Беларуси наша деятельность была сконцентрирована на предоставлении:

консультаций официальным структурам по Избирательному кодексу и рамочным условиям, в том числе в отношении выведения представителей государственных структур из состава избирательных комиссий и расширения представительства кандидатов, всех принимающих в выборах социальных групп, политических партий и организаций, а также в отношении прозрачности процесса подсчета и подведения итогов голосования

– консультаций официальным властям касательно предоставления постоянного доступа политических партий, в частности, оппозиции, к государственным средствам массовой информации и совет по обеспечению конкурентных условий для деятельности государственных и независимых печатных СМИ

– консультаций по расширению значимых полномочий Парламента

– консультаций по прекращению судебных преследований в отношении политических оппонентов в административном и уголовном порядке и отказу от использования социального давления на оппонентов (отчисление из вузов, увольнение с работы)

Окончание на стр.5

Лідэр БНФ запрошаны ў Прагу

Старшыня БНФ «Адраджэнне» і Партыі БНФ Вінцук Вячорка ў сярэдзіне кастрычніка на запрашэнне Прэзідэнта Чэшскай Рэспублікі Вацлава Гавела ўдзельнічаў у канферэнцыі «Форум-2001». Нядаўна В.Гавел даслаў В.Вячорку ліст, у якім выказвае падзяку за ўдзел у «Форуме». У лісце В.Гавел адзначае, што «ў такі складаны час нам неабходна працягнуць традыцыю абмену меркаваннямі па многіх актуальных праблемах. Такім чынам, я быў бы надзвычай удзячны, калі б меў магчымасць зноў запрасіць Вас у Прагу на нашую найбліжэйшую сустрэчу».

Прэсавая група БНФ
«Адраджэньне»

Закавказье мстит скинам

В минувшие выходные в Москве двое мужчин – выходцев с Кавказа повздорили в вагоне метро с четырьмя подростками и ударили одного из них ножом. Как только поезд остановился на ближайшей станции, мужчины выбежали из вагона. По словам некоторых очевидцев, перед тем как ударить 16-летнего молодого человека ножом, мужчины обвинили подростков в принадлежности к организации скинхедов.

После того как стало известно об этом происшествии, многие решили, что инцидент является откликом на погром в Царицыно, который не так давно устроили юные националисты. Однако столичные милиционеры не склонны драматизировать ситуацию. По словам заместителя руководителя пресс-службы ГУВД города Москвы Евгения Гельбеева, никакой взаимосвязи между событиями в Царицыно и инцидентом в метро нет. «В каждом подобном случае надо разбираться отдельно: кто на основании чего что-то сделал. Ведь все люди когда-то дрались. Вроде происшествие в метро проверяли на националистические моменты – смотрели, есть ли здесь связь с событиями в Царицыно. И вроде выяснилось, что люди просто чего-то не поделили. Обычное хулиганство», – сказал корреспонденту «НГ» Евгений Гольбеев.

По словам Гольбеева, усиленный вариант несения службы, введенный после погрома в Царицыно, уже отменен. Но тем не менее милиционеры работают «с учетом того, что было». Постоянно поступает информация о возможных столкновениях на национальной почве, после чего сотрудники милиции предпринимают меры по предотвращению погромов. Информация приходит из разных источников. Не так давно, например, в милицию позвонила женщина, которая сказала, что ее сын перед уходом из дома бросил: «Едем на разборки». После этого звонка милиционеры подтянулись к станции метро "Тимирязевская», где могло произойти побоище, и предотвратили его.

Однако при этом никто не может гарантировать, что инциденты, подобные царицынскому, не повторятся. По оценкам руководителя Московского антифашистского центра Евгения Прошечкина, сейчас в столице насчитывается около 10 тысяч экстремистов. Он говорит, что такого обострения межнациональных отношений, как сейчас, в Москве еще никогда не было.

«В этом виноваты власти всех уровней, – заявил Евгений Прошечкин корреспонденту «НГ». – Районные не могут навести порядок на рынках, которые сейчас являются средоточием конфликтов. Городские власти не пресекают экстремистской пропаганды, федеральные – не принимают соответствующих законов. А прокуратура отмахивается от заявлений общественности, требующей пресечь националистическую пропаганду».

Как говорит Прошечкин, возглавляемый им центр постоянно ощущает противодействие со стороны представителей власти и закона. Недавно, по его словам, представители органов прокуратуры отказались возбудить уголовное дело против главного редактора «Национальной газеты» Александра Севастьянова за разжигание расовой и национальной розни, о чем просили представители Московского антифашистского центра.

Алла ТУЧКОВА

В США клонировали человека

Американская частная компания впервые в мире успешно клонировала эмбрион человека.

Американская исследовательская компания *Advanced Cell Technology* распространила в это воскресенье в интернете сообщение об успешном эксперименте в области клонирования человека. Вице-президент компании Жозе Сибелли заявил, что в лабораторных условиях удалось воспроизвести шесть клеток человеческого эмбриона, охарактеризовав результаты эксперимента как эпохальное событие в научных исследованиях. Говоря о дальнейшей работе компании, Сибелли дал понять, что речь не идет о создании человеческого существа. Участник экспериментов по клонированию Роберт Ланца заявил, что работа *Advanced Cell Technology* помогла сделать шаг к терапевтическому клонированию как потенциально неограниченному источнику иммуносовместимых клеток». Ланца и его шеф Майкл Уэст подчеркнули, что не собираются помещать полученный эмбрион в женскую матку для получения человеческого клона.

Руководство *Advanced Cell Technology* уже заявило, что основным направлением дальнейшей деятельности компании будет развитие регенеративной медицины и лечение таких заболеваний, как рак, СПИД, инсульт и диабет, болезни Паркинсона и Альцгеймера. Другими словами, полученный искусственным методом эмбрион ученые хотят превратить в источник для выращивания стволовых клеток, которые могут развиться в практически любой тип тканей человеческого организма. В случае если дальнейшие эксперименты окажутся успешными, ученые рассчитывают выращивать целые человеческие органы. Это открывает неслыханные перспективы для операций по трансплантации.

Свое отношение к экспериментам *Advanced Cell Technology* сразу же высказали ведущие американские политики и общественные деятели. У большинства из них данные исследования вызвали серьезное беспокойство. Лидер сенатского большинства Том Дэшл, в частности, заявил, что исследования в области клонирования, по его мнению, пошли в неверном направлении. Администрация американского президента Буша также высказалась против проведения такого рода экспериментов. Позиция американских властей последовательна: Конгресс США уже близок к принятию закона о полном запрете клонирования человека на территории США, исследования такого рода на сегодняшний день уже запрещены в нескольких штатах. *Advanced Cell Technology* тем не менее в последние месяцы имела возможность интенсивно работать, поскольку является частной компанией, деятельность которой не ограничивается финансово, как в случаях с федеральными программами в сфере клонирования.

По его мнению, в отчете *Advanced Cell Technology* не достает необходимых деталей, в частности не обозначено, какие именно клетки эмбриона исследователям удалось вырастить.

Представители же *Advanced Cell Technology* настроены решительно и характеризуют результаты своих исследований как многообещающие. Представители компании полагают, что успешное клонирование клеток человеческого эмбриона уже сейчас дает надежду на излечение людям, страдающим заболеваниями сердца, позвоночника и различных внутренних органов.

Gazeta.ru

Новая гражданская война в афганистане только начинается

Активное вмешательство Вашингтона в политическую жизнь Афганистана и военно-техническое содействие Москвы так называемому Северному альянсу привели к кардинальным переменам в этой стране. Опираясь на масштабные и методические бомбардировки американской авиацией центров государственного управления и армейских позиций талибов, вооруженные силы Северного альянса в течение первой половины ноября 2001 г. заняли основные города и провинции Афганистана: Кабул, Мазари-Шариф, Герат, Таликан, Джелалабад и другие. Талибы практически без сопротивления ушли в горы и в глубину сельских районов, сосредотачиваясь преимущественно к югу от Кабула, а также в пуштунской Кандагарской провинции. Казалось бы, что «игра» сделана, одержана военная победа и, следовательно, политическая власть на этом основании переходит к законному президенту Афганистана Бурхануддину Раббани, несколько лет назад свергнутому талибами.

За два последних столетия афганскую государственность трократно пытались силовыми методами извне сломать англичане, а совсем недавно и Советский Союз. Бесполезно. И вот новая «глобализаторская» попытка: после известных трагических событий в Нью-Йорке и Вашингтоне 11 сентября США бросились уничтожать «осиное гнездо исламского терроризма».

Преуспевшие противники «Талибана» уже «приговорили» Афганистан к смене власти и рассуждают о будущих правителях этой страны. Так, президент США Джордж Буш на пресс-конференции 13 ноября 2001 г. в Вашингтоне, а вслед за ним, по сути, повторяя формулировку американского президента, российский представитель в ООН Сергей Лавров заявили о том, что в Афганистане должно быть сформировано правительство с участием всех ведущих национальных групп страны, включая и пуштунов. Президент же России Владимир Путин и глава Северного альянса Бурхануддин Раббани высказались еще острее – «правительство должно быть без талибов».

Такие заявления говорят о незнании психологии пуштунов, согласно которой Афганистан является прежде всего «государством пуштунов»; при характеристике этнического состава будущего правительства формулировка «пуштуны – в том числе» просто неприемлема. Тем самым провоцируется начало новой ожесточенной и долговременной межнациональной войны на территории Афганистана, а может быть, и в регионе Центральной Азии в целом. Скорее следовало бы говорить о восстановлении демократических институтов афганского государства при приоритете пуштунов как ведущей местной нации, в том числе Лойи Джирги (Совета племенных старейшин), парламента, центрального правительства, с предоставлением определенной автономии крупным национальным меньшинствам – таджикам, узбекам, хазарейцам, белуджам и т.д.

Следует усвоить, что в Кабуле никогда не сможет утвердиться какая-либо власть, если в ней чувствуется приоритет непуштунской составляющей, даже если она опирается на мощную поддержку со стороны великих держав. Такой вариант, между прочим, применялся шесть лет назад, когда президентом и министром обороны Афганистана были таджики Раббани и Ахмад Шах Масуд, а шефом Союза народов северного Афганистана – узбекский генерал Дустум. Тогда их смыла с «олимпа» властии быстрая победа, казалось бы, примитивных и ограниченных в общественных знаниях талибов (учащихся религиозных медресе). Залог этой победы заключался в том, что талибы при всех своих дремучих недостатках и преступном догматизме олицетворяли собой пуштунский национализм. Поэтому представляется целесообразным считать, что новая гражданская война в Афганистане только начинается. Причем, пока в афганском обществе ощущается вмешательство извне, в стране будет продолжаться гражданская и межэтническая война.

Урал ШАРИПОВ

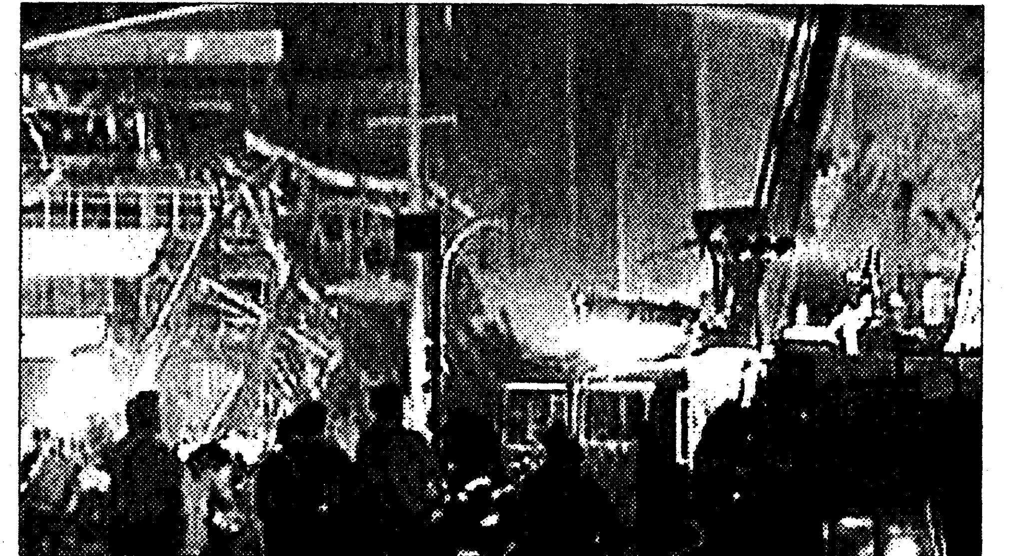
Опубликован список мародеров, обиравших трупы в руинах *WTC*

Среди спасателей, разбиравших руины Международного торгового центра в поисках тел погибших там людей, было немало тех, кто искал трупы, чтобы обобрать их. Газета *The New York Post* опубликовала имена некоторых грабителей и описания их деяний.

Судя по списку, грабителей привлекали не только драгоценности, которых у сотрудников респектабельных компаний было предостаточно, но даже форма и специальное оборудование пожарных. Они также старались добраться до складов и витрин фешенебельных магазинов, находящихся в закрытой зоне.

Большинство из них проникли в эпицентр катастрофы в первые дни и даже часы после падения башен-близнецов. Они якобы помогали разбирать завалы, а зачастую просто маскировались под спасателей.

В первые недели после 11 сентября было арестовано более 130 мужчин и женщин, обиравших трупы на руинах *WTC*. Однако большинство из них обвиняются только в грабеже, и их уже отпустили под залог.

Нурсултан Назарбаев награжден Папой Римским

Высшей наградой Ватикана для глав иностранных государств – Орденом святого Пия – награжден президент Казахстана Нурсултан Назарбаев. Как сообщил МИД республики, орден президенту вручил апостольский нунций в Казахстане Мариан Олесь по решению Папы Римского Иоанна Павла II.

По данным МИД, Назарбаев также получил грамоту рыцаря Ордена святого Пия. В грамоте отмечается, что он «избран и объявлен рыцарем». Назарбаеву предоставляется право носить одежду рыцаря с нашейной цепью Ордена и знаки отличия.

В грамоте Папа Римский также поздравил президента с 10-й годовщиной независимости республики, выразил благодарность «за человечность и уважение», оказанное Римскому Первосвященнику во время его визита в Казахстан в сентябре этого года.

В Сингапуре изобрели противоминные ботинки

Сингапурская компания изобрела ботинки, выдерживающие взрыв противопехотной мины.

Подошва новой противоминной обуви сделана из стали, алюминия и нескольких слоев пуленепробиваемой ткани. Ботинок выдерживает взрыв мины мощностью до 70 грамм.

Новая военная обувь весит не больше, чем обычная пара солдатских ботинок, но гораздо лучше защищает ноги не только от мин, но и от воздействия высокой температуры и агрессивных сред.

Производители намерены поставлять ее в Испанию, Турцию, Шри Ланку, Саудовскую Аравию и США. Стоимость одной пары – около 200 долларов.

РПЦ отлучит от церкви медиков, занявшихся клонированием человека

Отлучение от церкви ожидает всех православных людей, которые займутся клонированием человеческих эмбрионов или станут прибегать к плодам таких исследований для своего оздоровления. Об этом заявил в понедельник официальный представитель Московского патриархата отец Антоний Ильин. Так Русская церковь откликнулась на сообщение об успешном клонировании человеческого эмбриона, которое удалось осуществить американским ученым. Между тем представитель Русской церкви напомнил, что «по каноническим правилам, уничтожение эмбрионов приравнивается к аборту, а значит, и к убийству».

Интерфакс

Узбеки, пуштуны и хазарейцы делят Афганистан

В резиденции Петерсберг под Бонном открылась конференция под эгидой ООН по послевоенному устройству Афганистана. На заседании, проходящем в закрытом режиме, председательствует спецпредставитель ООН Лахдар Брахими.

В боннской конференции принимают участие делегации различных афганских общественно-политических групп (всего около 40 делегатов от Афганистана и столько же груп консультантов от России, США, Германии и нек. др. стран). По справедливой оценке журналистов британского издания *Financial Times*, наиболее представительны и влиятельны делегации Северного альянса (во главе с Юнисом Кануни), группа видных деятелей афганской эмиграции из Пешавара (уже получившая наименование «пешаварская группа»), поддерживаемая Тегераном делегация афганской (большей частью, хазарейской) диаспоры с Кипра и наконец «римская группа» во главе с бывшим королем Афганистана Захир Шахом. Именно эти четыре группы будут основными участниками дискуссий в Бонне.

На боннской конференции не представлены лидеры умеренного крыла талибов, на присутствие которых в Германии дал согласие номинальный глава Северного альянса президент Бурхануддин Раббани. Наблюдатели также отмечают, что на конференции почти не представлены пуштунские лидеры, проживающие в самом Афганистане.

Большинство экспертов сходится во мнении, что результатом боннской конференции, в перспективности которой сомневается даже один из главных участников афганского политического процесса президент Раббани, станет соглашение о создании очень краткосрочного коалиционного правительства. Принятие более основательного соглашения, скорее всего, будет отложено на 2-3 месяца. А место проведения, по настоянию Северного альянса и Раббани, будет наверняка перенесено в Афганистан, где лидеры антиталибовской коалиции уже будут выступать в качестве «хозяев» и смогут диктовать свои или, по крайней мере, более выгодные для себя условия.

«Gazeta.ru»

Беларусь после выборов: результаты, легитимность, наблюдение

Окончание, начало на стр.3

— консультации политическим партиям, неправительственным организациям по вопросам выборов и наблюдения, которые являются правом и задачей гражданского общества.

2. Во всех трех случаях (местные, парламентские и президентские выборы) европейские институты, отслеживающие избирательный процесс в Беларуси, пришли к выводу, что выборы не соответствовали стандартам ОБСЕ. Идентичные выводы были сделаны и независимыми НПО, принимавшими участие по внутреннем наблюдении. Я не хотел бы вдаваться в подробности: отчет парламентской «тройки» и БДИПЧ (Бюро по демократическим институтам и правам человека) ОБСЕ от 4 октября 2001 г. предлагается Вашему вниманию га русском и английском языках так же, как и отчет Белорусского Хельсинкского Комитета.

3. Примечательно, что отчет миссии долгосрочных наблюдателей Ассоциации организаторов выборов стран Центральной и Восточной Европы также содержал критические отзывы. Тем не менее, чтобы быть объективным до конца, необходимо отметить, что делегация СНГ и представители стран-членов СНГ, а также отдельные политические «туристы» из стран Европы и дальнего зарубежья дали преимущественно позитивную оценку. Тем не менее, данные группы выступали лишь как краткосрочные наблюдатели. Вследствие усовершенствований, достигнутых в манере проведения выборов под жестким государственным контролем, процедура фальсификации перестала быть сколь либо наблюдаемой – за исключением того расстояния до столов для подсчета бюллетеней, на котором размещали наблюдателей на практически всех избирательных участках.

II. В каком направлении двигаться дальше?

1. Выборы прошли: в стране есть действующий Парламент. Тем не менее, европейские институты не признали данные выборы как соответствующие стандартам ОБСЕ.

2. Европейские институты отметили, между тем, появление более активного гражданского общества – не благодаря, а скорее вопреки усилиям и отношению властей – и заявили, что изоляция не будет способствовать развитию демократии в стране. Это тоже правильно.

Но как можно преодолеть недостаток демократичности избирательного процесса и добиться улучшения статуса Беларуси в европейских институтах? Пошаговый подход может стать решением.

Для улучшения рамочных условий проведения предстоящих выборов и для продвижения процесса демократических трансформаций, властям необходимо осуществить изменения в основных областях, по которым существуют разногласия:

— Избирательный кодекс и иные рамочные условия проведения выборов в будущем должны быть улучшены

— парламент должен обладать значимыми полномочиями

— в области СМИ в стране должна существовать иная ситуация

— политике запугивания оппозиции и ее сторонников должен быть положен конец.

Я отдаю себе отчет, что Президент и его правительство полагают, что решили данные вопросы, и что в стране процветает демократия. Подобный взгляд нашел отражение и в СМИ после недавнего пересмотра вопросов внешней политики под руководством Президента. Так г-н Матусевич, директор Института социальных и политических исследований при Администрации Президента, считает, что сентябрьские выборы изменили ситуацию в стране, и что во взаимоотношениях властей и оппозиции возможны перемены. Он также отметил наличие хороших предпосылок для широкого диалога с Западом. Беларусь готова участвовать во всевозможных консультациях, встречах, переговорах, но только в тех случаях, если с ними будут разговаривать на равных. Данный подход необходимо несомненно тщательно изучить. Он подразумевает перспективу перемен при условии, что статус Беларуси в европейских институтах будет восстановлен без каких-либо «уступок» со стороны Беларуси.

Европейские институты не разделяют подобную точку зрения. По моим оценкам, они не могут признавать что-то, то не имело место – в частности, проведение выборов в соответствии со стандартами ОБСЕ.

Ожидаемые со стороны руководства страны и описанные мной в общих чертах в данном выступлении, подобные шаги в свою очередь приведут к изменениям во взаимоотношении европейских институтов с Беларусью.

3. Комитет по политическим вопросам Парламентской Ассамблеи Совета Европы – как-никак, хранитель системы демократических ценностей Европы – провел заседание в Вильнюсе 19-20 ноября 2001 г., на котором принял решение направить в Беларусь делегацию для проведения встреч с властями, оппозицией и НПО. Целью визита является не только установление фактов, но и поощрение значимого диалога с европейскими институтами и между противостоящими силами страны. Делегация также подготовит отчет для сессии Парламентской Ассамблеи Совета Европы, запланированной на 21 января 2002 г.

4. Кроме того, сопровождаемая г-ном Урбаном Алиным (Швеция), председатель Специальной рабочей группы Парламентской ассамблеи ОБСЕ, г-жа Ута Цапф (Германия), проведет встречи в Минске с целью подготовки отчета по этим же вопросам для Постоянного комитета ПА ОБСЕ. Зимняя сессия Постоянного комитета и Парламентской ассамблеи ОБСЕ пройдет в Вене в феврале 2002 г.

5. В настоящий момент Европейский парламент также занимается пересмотром ситуации. Представители стран ЕС, которые находятся в данной аудитории, могут выступить по данному вопросу.

6. Сейчас ведутся разговоры о политике реформирования. Надеюсь, что на этот раз, она будет материализована. Подобные обещания давались слишком часто – сомнения и скептицизм сегодня превалируют. К сожалению, в настоящий момент мы наблюдаем период репрессий против граждан и структур, осуществляющих поддержку оппозиционного кандидата на президентских выборах. Гродненская газета «Погоня» была закрыта решением суда; «Белорусское единство студентов» ожидает суда и отмены ее регистрации; молодежным организациям не дают зарегистрировать местные и региональные структуры. Потенциальный кандидат на прошедших президентских выборах Калугин, директор Минского завода холодильников, был арестован.

7. В свою очередь, европейские институты и многочисленные негосударственные организации, заинтересованные в оказании поддержки в соблюдении прав человека и развитии активного гражданского общества, должны понимать, что подобная форма развития гражданского общества не соответствует модели гражданского общества, к которой стремятся власти страны. Конфликт данных концепций заметен на ежедневной основе.

Если в других частях Европы обсуждается законодательство «О свободе слова и информации», в данной стране обсуждается проект закона «Об информационной безопасности». В случае принятия последнего будет обеспечен контроль государственных органов за распространением информации, касающейся их деятельности. Поправки в закон о СМИ также находятся на рассмотрении. В начале будущего года КНГ и Представитель ОБСЕ по вопросам свободы СМИ планирует провести конференцию в этой связи.

8. В этом контексте я хотел бы затронуть еще один вопрос. Власти Беларуси рассматривают руководителя КНГ в качестве руководителя оппозиции. Они ошибаются. КНГ предоставляет консультации властям, оппозиции и НПО. Совместно с властями КНГ продолжает реализовывать проекты в ряде областей. Тем не менее, после парламентских выборов 2000 г., руководство страны отказалось от каких-либо встреч по проблеме демократического реформирования (Избирательный кодекс и соответствующие рамочные условия выборов). Как раз наоборот, рамочные условия проведения выборов и участия кандидатов, бросивших вызов действующему Президенту, были усложнены посредством президентских декретов. Позднее, власти внезапно прекратили диалог по существенным вопросам двусторонних взаимоотношений.

В рамках деятельности Миссии в соответствии со стандартами ОБСЕ руководитель пользовался и продолжает пользоваться поддержкой Действующего председателя (см. государств-участников ОБСЕ от 18 ноября 1999 г.).

Вместе с тем, я действительно проинформировал Действующего председателя и руководство Германии о том, что я не хотел бы продлевать исполнение моих обязанностей на более чем 4 года – этот срок заканчивается в 2001 г. Продолжение моей деятельности в стране будет подразумевать полномасштабное участие на протяжении нескольких, а то и пяти, лет в целях эффективного слежения за избирательным процессом предстоящего периода.

Кроме того, дипломатическая практика не подразумевает пребывание на одном и том же посту более трех-четырех лет.

III. Заключение

1. Выборы не соответствовали стандартам демократичности ОБСЕ. Необходимо продолжать усилия по улучшению ситуации для проведения будущих выборов.

В сложившихся обстоятельствах снятие напряженности, существующей между европейскими институтами и Беларусью, будет зависеть от действия властей в четырех областей, по которым существуют разногласия. Европейские институты будут поддерживать развитие демократических институтов в стране. Как на властях, так и на гражданском обществе лежит огромная ответственность в этой связи. Диалог и истинно свободные и справедливые выборы являются инструментом, посредством которого Беларусь вернется в демократическое русло европейских государств.

2. Доверие к политической оппозиции будет во многом зависеть от ее способности выступать сплоченным союзом политических сил и общественных движений для решения важных вопросов, не посягая при этом на независимость каждого конкретного участника.

3. Подготовка к будущем выборам должна начинаться уже сейчас. Это включает в себя реформирование сети независимого внутреннего наблюдения. Очевидно, что международные НПО усилят работу с молодежными организациями, женскими организациями и органами местного самоуправления для того, чтобы активизировать их деятельность.

Европейский Союз и БДИПЧ находятся в процессе принятия окончательного решения по проектам, которые КНГ ОБСЕ будет реализовывать в 2002-2003 гг. В настоящее время проекты ЕС/БДИПЧ на 2000-2001 гг. находятся в стадии завершения. Реализация одного проекта, «Молодежь и демократия», содержащего развернутую схему широкой концепции «Серия лекций», не могла быть начата в связи с нежеланием властей участвовать в этом проекте в 2001 г.

Необходимо выразить озабоченность в связи ужесточением позиции властей по отношению к оппонентам и их сторонникам на президентских выборах. Это не может не вызывать обеспокоенность, так как репрессивные меры свидетельствуют о продолжении господства подхода «свой-чужой» в отношении с политическими оппонентами, а не о справедливой борьбе равных за поддержку электората.

Посол Ханс-Георг ВИК
Руководитель Консультативно-наблюдательной группы
23 ноября 2001 г.»

ХОТИМ ЗНАТЬ ПРАВДУ

АНАТОЛИЙ МАЙСЕНЯ

ГЕННАДИЙ КАРПЕНКО

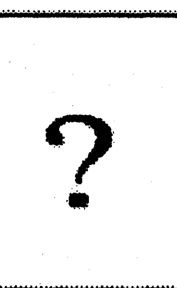

ЮРИЙ ЗАХАРЕНКО

ВИКТОР ГОНЧАР

АНАТОЛИЙ КРАСОВСКИЙ

ДМИТРИЙ ЗАВАДСКИЙ

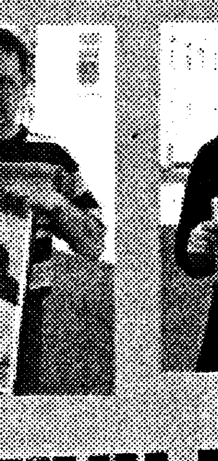

АНДРЕЙ КЛИМОВ

ЖИВАЯ ЦЕПЬ НЕРАВНОДУШНЫХ ЛЮДЕЙ

В Витебске, Гомеле, Гродно, Могилеве, Бресте, Солигорске, Орше, Барановичах, Кричеве, Молодечно, Жлобине, Рогачеве, Пружанах, Жабинке, Клецке, Слуцке...

В Минске от площади Независимости до площади Октябрьской

9 декабря с 15.00 до 16.00

ВСТАНЬ РЯДОМ!

Імідж міліцыі ў руках міліцыі

Мінскія ўчастковыя маўчаць, як партызаны

Адно — міліцыянт, уся справа ды ўменне якога, здаецца, толькі лупіць без разбору, ды хадзіць гогалем ва ўніформе, другое – міліцыянт лагодны і разумны, той, хто больш працуе галавой, а то і сэрцам. Гэта толькі здаецца, што такога міліцыянта ў прыродзе не існуе ці ўсе ўжо зваліся. Хутчэй яны проста патрапілі ў цень негатыўнага вобраза, усталяванага якраз агрэсіяй і хамствам.

Фота IREX/ProMedia

Вось таму і з'явілася ў мяне такая задума папрацаваць на імідж айчыннай міліцыі і пашукаць паўтаны сярод звыклых кантрастаў – напісаць артыкул пра шараговыя міліцэйскія будні. Аб'ектам увагі было выбранае самае нейтральнае звяно органаў унутраных справаў – участковы інспектар. Справа іхняя «на першы погляд, як быццам бы і нябачная», асабліва для чалавека законапаслухмянага, але ўся «бытавуха» — алкаголікі, хуліганы, малалетнія злачынцы і сямейныя дэбашыры — перш-наперш сыплецца менавіта на галовы ўчастковых. Хацелася даведацца ад іх саміх, як працуецца з такім малапрыемным кантынгентам, і ўвогуле, ці адбіваюцца нейкім чынам на агульным стане злачыннасці іхнія прафілактычныя мерапрыемствы. Наіўныя пытанні, здавалася б. Але, як аказалася, самі інспектары так не лічаць. Адправіўшыся на пошукі гаваркога інспектара, я сутыкнулася з паўсюдным катэгарычным нежаданнем размаўляць аб сваёй працы.

Напрыклад, дамовіўшыся напярэдадні па тэлефоне з адным участковым Заводскага раёна сталіцы аб інтэрв'ю і прыйшоўшы да яго ў прызначаны час у пастарунак, я натрапіла пад перакрыжаваны допыт усіх прысутных там участковых – хто такая, дзе жыву і чаго мне тут трэба? Той факт, што ў нашай магчымай гутарцы пытанні мушу задаваць я, у іх выклікаў вялікае здзіўленне. У выніку ў інтэрв'ю мне было адмоўлена са спасылкай на забарону начальніка. Патэлефанаваўшы потым да яго, я пачула, што ніякай забароны з ягонага боку нібыта не было. Ён давёў, што справа ў іншым – самі інспектары не хочуць такой гаворкі.

У любым разе выйшла менавіта так. Праўда, адразу негатыўнай рэакцыі мае прапановы ва ўчастковых не выклікалі. Аднак падумаўшы, хто пяць хвілінаў, хто суткі, яны вырашылі, што аб сваёй працы ўсё ж такі лепш прамаўчаць.

Запомніўся агульны для ўсіх пастарункаў, дзе я марна пабывала, антураж: час прыёму грамадзянаў з пытаннямі толькі пачаўся, заходзіш да інспектара ў кабінет, а ён ужо сядзіць выціснуты, як цытрус. Прысесці на крэсла прапаноўваюць рэдка дзе. У тым ліку і таму, што яны стаяць разламаныя. Дзябёлыя драўляныя лаўкі, якія вытрымалі не адзіны дэбош, у такіх установах больш распаўсюджаны прадмет мэблі. Камп'ютэры — таксама з'ява рэдкая, затое тэлефонаў і аграмадных па памерах і нязручных рацыяў з веерам дроцікаў на ізастужцы хапае на кожнага.

Не атрымаць задавальненне і ад працы з так званымі асацыяльнымі элементамі, якія яшчэ да ўсяго праз аднаго крычаць, што «будуць скардзіцца ў Адміністрацыю прэзідэнта». Бывае, настрой на ўвесь дзень чалавеку псуецца ад лаянкі якога хама зранку. Для ўчастковага мацюкі – звычайны акампанемент штодзённай працы. Да і нармальная чалавечая мова – гэта не зусім падыходзячы інструмент прафілактычных захадаў да хранічных наведвальнікаў пастарункаў. Каб цябе пачулі, тут патрэбная індывідуальная «мова». Натуральна, што аб такіх метадах працы ніхто расказваць не захоча.

Але ў выніку выходзіць, што публічна абвешчаная атмасфера лагоды і згоды паміж міліцыяй і грамадствам так і застаецца адно што на рэкламных плакатах тэлефона даверу ў метро з заклікам «Зробім Айчыну чысцей!». Дзіўна таксама, што міліцыю не хвалюе сапсаваны ў грамадстве імідж міліцыянта. Пры ўсім жаданні напісаць колькі добрых словаў аб прадстаўніках гэтай прафесіі не атрымалася і ў нас.

Інга ГРЫМОНТАВА

Рост «мінімалкі» для росту штрафаў

Павышэнне ў Беларусі з 1 снежня мінімальнай зарплаты (МЗП) істотна павялічыць расходы суб'ектаў гаспадарання. Пра гэта заявіў прэзідэнт Беларускай навукова-прамысловай асацыяцыі (БНПА) Мікалай Стральцоў, каменціруючы пастанову Савета міністраў ад 21 лістапада, у адпаведнасці з якой з 1 снежня памер МЗП складзе 10 тысяч рублёў, а тарыфная стаўка першага разраду — 19,5 тысячы рублёў. Тлумачачы свой пункт гледжання, Стральцоў сказаў, што МЗП ужо даўно страціла сваё значэнне як мінімальны гарантаваны ўзровень аплаты працы і ператварылася ва ўмоўную разліковую адзінку, да якой прывязаны стаўкі штрафаў, падаткаў, натарыяльных пошлінаў і гэтак далей.

Паводле словаў Стральцова, зараз адзін подпіс на банкаўскай картцы, напрыклад, будзе каштаваць 20 тысяч рублёў. Мінімальны штраф за падатковае парушэнне складзе 100 тысяч рублёў, прычым такі штраф накладаецца за самае нязначнае парушэнне. Ён можа быць накладзены на любога грамадзяніна, які працуе на дзвюх працах і не падаў дэкларацыю аб сукупным гадавым даходзе па выніках года. За такое парушэнне, як непаведамленне органам дзяржкіравання і кантролю новага юрыдычнага адраса прадпрыемства, у адпаведнасці з дэкрэтам прэзідэнта № 14 «Аб некаторых захадах па ўпарадкаванні эканамічных адносінаў», можа быць накладзены штраф у памеры 100 МЗП, што з 1 снежня складзе 1 мільён рублёў.

«На нашу думку, МЗП павінна прымяняцца толькі ў сферы працоўных стасункаў, — сказаў Стральцоў. — У свой час міністэрства працы распрацавала праект закона аб МЗП з улікам меркавання спецыялістаў БНПА, у якім устаноўленая дакладная забарона на выкарыстанне паняцця «МЗП» для вылічэння ставак дзяржпошлінаў, падаткаў і таму падобных плацяжоў, якія не маюць дачынення да аплаты працы.

Ірына САЗАНОВІЧ

20 гадоў са СНІДам

Нягледзячы на тое, што толькі адзіны дзень на год –1 снежня – абвешчаны па ўсім свеце днём прафілактыкі сіндрому набытага імунадэфіцыту, барацьба з гэтай хваробай не спыняецца ні на адзін дзень. Сёлета яна праходзіць пад дэвізам «Мне не ўсё роўна, а табе?» і скіраваная найперш на прыцягненне ўвагі мужчынаў да гэтай праблемы. Бо хварэе і памірае ад СНІДу ва ўсім свеце больш мужчынаў, чым жанчынаў, а кожны чацвёрты з заразіўшыхся СНІДам ва ўсім свеце – мужчына, не дасягнуўшы 25 гадоў. На Беларусі таксама сярод ВІЧ-інфіцыраваных 72% мужчыны.

Лічыцца, што ў гэтым годзе СНІДу спаўняецца роўна 20 гадоў. Менавіта ў сярэдзіне 1981 года свету стала вядома аб гэтай новай хваробе, і першымі захварэўшымі на яе сталі амерыканскія гомасексуалісты. З якой крыніцы вірус патрапіў да іх, пакуль дакладна ўстанавіць нікому не ўдалося. Аднак і гэта ўсё адносна, бо ёсць версіі, што першыя ВІЧ-інфіцыраваныя з'явіліся значна раней – яшчэ да пачатку 1960-ых гадоў, і большасць навукоўцаў вінавaціць у з'яўленні хваробы схільная малпаў.

Не зважаючы на свой малады ўзрост, гэты вірус ужо паспеў забраць жыцці 22 мільёнаў чалавек ва ўсім свеце і патрапіць у кроў да 36 мільёнаў чалавек, якія зараз прызнаныя ягонымі носьбітамі. 5,3 мільёна дзяцей, жанчынаў і мужчынаў заразіліся на ВІЧ толькі на працягу аднаго 2000 года і больш за палову з гэтых выпадкаў прыпала на моладзь ва ўзросце з 15 да 24 гадоў.

Самае шырокае распаўсюджванне СНІД атрымаў на афрыканскім і азіяцкім кантынентах, дзе хвароба перарасла ў сапраўдную эпідэмію, якая «косіць» усіх без разбору. Лічбы адтуль проста пагрозныя. Мяркуйце самі: у 16 краінах Афрыкі носьбітам віруса прызнаны кожны дзесяты чалавек, у 7 краінах – кожны пяты, а ў маленькай Батсване, дзе жыве не больш за 1,5 мільёна чалавек, СНІД маецца ў кожнага трэцяга дарослага чалавека.

У такіх краінах, як Зімбабве (па насельніцтве прыкладна роўная Беларусі), штодня памірае ад СНІДу да 2 тысяч чалавек, а ў Кітаі хуткім часам ад яго будуць паміраць цэлымі вёскамі. І збольшага гэта людзі маладога, так званага рэпрадуктыўнага ўзросту, а гэта значыць, што маленькія нацыі імкліва «старэюць», а праз пэўны час увогуле могуць знікнуць. У выніку ў Афрыцы і Азіі разам з Кітаем ужо можна казаць аб колькасці хворых у межах 1,5-2 мільёнаў чалавек.

У Беларусь СНІД прыйшоў таксама з Афрыкі з афрыканскімі студэнтамі і нашымі перакладчыкамі, якія часова там працавалі. Але дзякуючы савецкай «жалезнай заслоне» адбылося гэта толькі праз шэсць гадоў пасля ягонага сусветнага «адкрыцця» – у 1987 годзе. Да 1996 года трацiна сярод носьбітаў віруса на Беларусі прыпадала на мігрантаў. Усе прыязджаючыя на нашу тэрыторыю зараз у абавязковым парадку павінны прайсці абследаванне на ВІЧ-інфекцыю, але нават пры яе наяўнасці ніхто адсюль такога чалавека дэпартаваць не зможа. Пасля выбуху хваробы ў асяроддзі светлагорскіх наркаманаў прапорцыі значна змяніліся, і цяпер мігранты – гэта толькі кропля ў моры хворых, якое папаўняецца беларусамі.

Пачынаючы з 1996 года, калі была выяўленая рэкордная колькасць ВІЧ-хворых – 1.021 чалавек, іх штогадовы прырост пакрыху скарачаўся, і на працягу 1999 года «чорны спіс» прырос толькі на 411 чалавек. Аднак з 2000 года крывая прыросту зноў папаўзла ўгару – 527 выпадкаў, а 2001 год чакаецца яшчэ больш «багатым», бо ўжо за 10 месяцаў зафіксавана 549 выпадкаў захворвання.

На пачатак лістапада ў Рэспубліканскім цэнтры прафілактыкі СНІД на ўліку знаходзілася 3.828 чалавек. Усім гэтым людзям пастаўлены дыягназ «ВІЧ-інфіцыраваны». СНІД – гэта апошняя стадыя ВІЧ, і афіцыйна такі дыягназ за гэтыя гады быў пастаўлены толькі 28 хворым. Таму, згодна з афіцыйнымі лічбамі, непасрэдна ад СНІДу ў краіне памерла толькі 24 чалавекі, астатнія 162 смерці сярод ВІЧ-інфіцыраваных з гэтай хваробай не звязваюць. Маўляў, тут прычына альбо ў перадазіроўцы наркотыкаў, альбо гэта няшчасны выпадак.

Па тэрыторыі Беларусі ВІЧ-хвароба распаўзлася ўжо на 111 адміністратыўна-тэрытарыяльных адзінак, 17 з іх дадаліся ў гэты спіс толькі сёлета. Гомельская вобласць у ім займае малаганаровае першае месца – 2.621 чалавек з ВІЧ-інфекцыяй (68,5% ад усёй колькасці па краіне), з якіх 1,5 тысячы сканцэнтраваныя ў адным толькі Светлагорску (40% ад усёй колькасці па краіне). У Мінску носьбітаў інфекцыі не больш за 500 чалавек, а трэцяе месца падзяляюць паміж сабою Брэсцкая і Магілёўская вобласці – там на ўліку па 170 чалавек. Віцебскі рэгіён можа ганарыцца сваімі лаўрамі самага спакойнага рэгіёна, бо ягоная ўдзельная вага ў «агульным катле» не больш за 2,4% — 91 чалавек.

Сексуальны кантакт з інфіцыраваным чалавекам па ўсім свеце прызнаны асноўнай крыніцай перадачы інфекцыі. У Беларусі асноўная прычына заражэння ў ін'екцыйным увядзенні наркотыка – амаль у 80% выпадкаў. Кожны другі з інфіцыраваных нідзе не працуе, а лячэнне аднаго такога чалавека абыходзіцца дзяржаве ў 10 тысяч долараў на год. Ужо запланавана, што ў наступным годзе за кошт нашых падаткаў бясплатнае лячэнне пройдуць ад 5 да 10 чалавек. Разам з тым, Беларусь вырашыла паўдзельнічаць у сусветнай гонцы па вынаходніцтве панацэі ад СНІДу. Кідаючы на гэта ў нашых маштабах вялікія сумы (а ў маштабах сусветных рэсурсаў, што задзейнічаныя ў гэтай працы, проста смешныя), мы спадзяемся выратаваць свет.

Алена ЛАБАНАВА

Сингапур: Мифическое Чудо

Чи Сун Джуан,
генеральный секретарь Демократической партии Сингапура

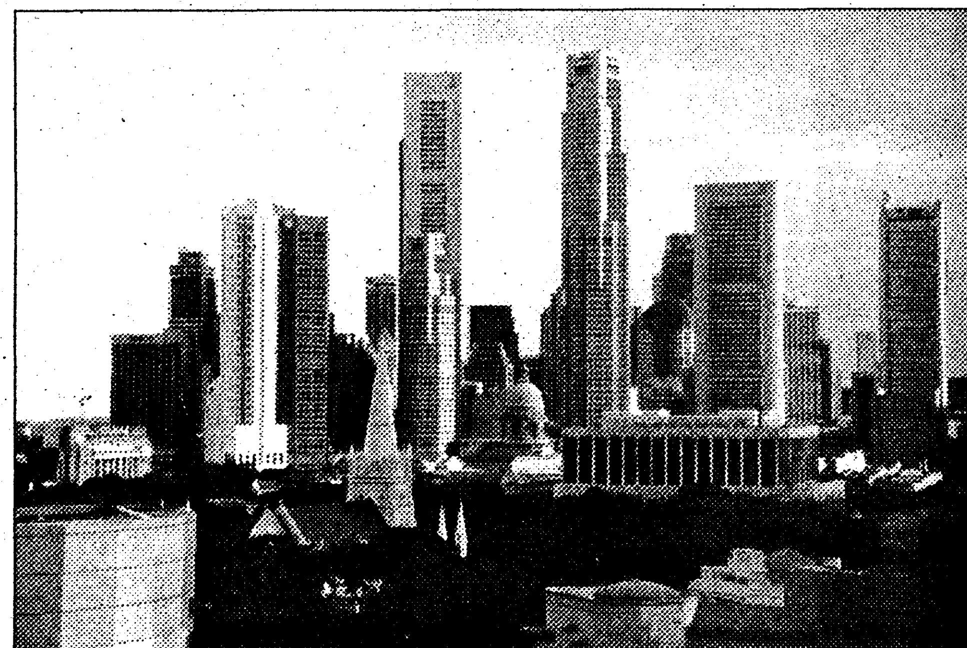
Самый распространенный миф о Сингапуре звучит следующим образом: история Сингапура со дня обретения независимости представляет собой чудо с точки зрения получаемых страной доходов, и творцом этого чуда является Партия народного действия (ПНД), возглавляемая Ли Куан Ю. Однако под покровом высокомерия и восхвалений, преследующих цель создания соответствующего общественного мнения, скрывается экономическая структура, не представляющая собой ничего необычного и крайне нуждающаяся в притоке созидательной энергии для поддержания ее жизнеспособности. Фактически на поверхность начинают всплывать вопросы о приемлемости и устойчивости экономической системы, поработившей свой народ вместо того, чтобы служить его интересам, и эксплуатирующей его вместо того, чтобы вдохновлять.

Экономика Сингапура была выстроена на инвестициях многонациональных компаний. Иностранные заводы в Сингапуре получают очень щедрые налоговые льготы, используя при этом низкооплачиваемую и «высокодисциплинированную» рабочую силу.

Для обеспечения непротивления населения существующему порядку в стране было подавлено гражданское общество в целом и рабочее движение в частности. Закон о внутренней безопасности Сингапура дает возможность правящей партии и правительству арестовывать, кого им заблагорассудится, и держать человека под арестом столько, сколько им заблагорассудится. Граждане Сингапура практически не имеют доступа к свободной не прошедшей ценз информации. Страна содержится на строгой диете из сковывающих разум, лишенных критического анализа заявлений правительства, предлагаемых послушными ему средствами массовой информации, которых это самое правительство держит на очень коротком поводке.

И при таких обстоятельствах город-государство захлестнул громадный поток иностранного капитала. Однако все сливки с доходов простых трудящихся снимаются системой налогов, пошлин и принудительных сбережений, используемых правительством для финансирования своих собственных деловых начинаний.

Сотрудничество иностранных многонациональных компаний и правительства Сингапура действительно привело к повышению уровня жизни большей части населения. Однако за этим скрывается опасная долгосрочная проблема для экономики Сингапура. В ситуации, когда рабочие вынуждены скорее приспосабливаться к существующему положению, чем стараться изменить его, экономический рост в стране происходит за счет увеличений капиталовложений при отсутствии соответствующего увеличения производства высококачественной продукции за счет эффективности труда.

В случаях же, когда правительства и корпорации в развитых странах заключают торговые сделки с авторитарными режимами (вроде правительства Сингапура), не принимая во внимание проблемы людей, лишенных гражданских и политических прав, они фактически способствуют дальнейшей эксплуатации и моральному разложению.

Сингапур — яркий тому пример. Согласно данным сингапурской газеты *Straits Times*, в 1998-1999 годах средний месячный доход семьи, принадлежащей к беднейшим слоям общества, составляющим 10% населения, упал на 50% — с 258 до 133 долларов. В тоже время доход состоятельных семей, составляющих также 10% всего населения, увеличился на 2.6%. Один год спустя месячный доход богатой верхушки увеличился еще на 8.8%, в то время как доход бедных семей упал на 54%, достигнув 61 доллара в месяц.

Среди 59 стран, приведенных в «Мировом отчете о конкурентоспособности стран с рыночной экономикой» 1999 года, Сингапур оказался на 56-м месте по показателям отношения средней заработной платы к производительности. Хуже человеческий труд оплачивается только в России, Беларуси, на Украине и в Эквадоре. И все это происходит в городе, считающемся одним из самых дорогих городов мира.

Правительство Сингапура, представляющее Партию народного действия, принадлежит к числу антидемократических режимов Азии. И в политической, и в экономической областях жители Сингапура не имеют практически никакого доступа к информации относительно решений огромной важности, должных оказать существенное влияние на их жизнь, не говоря уже о возможности высказать свое мнение по этому поводу. Под руководством правительства, не допускающего ни малейшего несогласия или сомнения по отношению к собственной власти, жители Сингапура остаются наедине с системой, стимулирующей экономический рост за счет простых граждан.

Однако, несмотря на недемократический характер правительства ПНД, западные компании продолжают капиталовложения, которые «грабят» квалифицированных, но угнетенных рабочих Сингапура. Следовательно, при создании свободных рыночных систем и работе с ними необходимо не только умение решать проблемы, создаваемые политикой глобализации, но и направить все свои усилия на глобализацию политики.

Переизбранная на следующий срок ПНД будет и дальше отказывать жителям Сингапура в гражданских и политических правах. Она также будет распространять ложное утверждение об отсутствии какой-либо альтернативы господствующим экономическим механизмам.

Альтернатива заключается в демократических принципах. Демократия ради демократии – вот система, к которой стоит стремиться. В Сингапуре такая система будет означать и то, что экономическое развитие приведет к улучшению уровня жизни всего населения, а не только правящей элиты.

© Project Syndicate

УШАНАВАННІ

15 вершаў Караткевіча пакладзеныя на музыку

Да дня народзінаў Уладзімера Караткевіча прыхільнікі таленту выбітнага пісьменьніка падрыхтавалі надзвычайны падарунак — паклалі на музыку 15 ягоных вершаў. З Алесем Сушам — аўтарам ідэі і прадусэрам музычнага альбому на вершы Караткевіча — гутарыла Валянціна Аксак.

Ідэя патрактаваць вершы Уладзімера Караткевіча сучаснымі музычнымі вэрсіямі выглядае даволі нечакана. Спадар Суша аднак з тым ня згодны.

«Я б не называў яе такою ўжо і незвычайнаю, — кажа ён. — Паміойму, творы Караткевіча, у першую чаргу ягоная паэзія, даўно павінны былі быць пакладзеныя на музыку... З маім удзелам былі зробленыя альбомы «Сьвяты вечар-2000» і «Я нарадзіўся тут». І тыя ж музыкі, якія іх рабілі, і прыдумалі разам са мной гэты альбом на вершы Уладзімера Караткевіча».

— Альбомы, пра якія вы згадвалі, сталіся падзеяй у культурным, музычным жыцьці краіны. Альбом «Я нарадзіўся тут» нават названы альбомам году на леташняй рок-каранацыі. Але наша грамадзтва, нашыя слухачы даволі кансэрватыўныя. Ці вы не баіцеся, што яно ня ўспрыме класычную паэзію Караткевіча ў той музычнай стылістыцы, у якой працуюць аўтары згаданых альбомаў?

— У чымсьці вы, безумоўна, маеце рацыю. Мы робім даволі рызыкоўны крок. Але мы і ставім да яго зь вялікай адказнасьцю. Я думаю, што ў нас усё атрымаецца на належным узроўні».

— Альбом складуць 15 песьняў, якія напісалі вядомыя беларускія рок-музыкі Лявон Вольскі, Зьміцер Вайцюшкевіч ды Аляксандар Памідораў. Мяркуецца, што з шаснаццатым творам да іх далучацца музыкі рок-гурту «Нейро Дюбель». Праца над альбомам блізкая да завяршэньня. Ці будзе ягоная прэзэнтацыя і калі слухачы змогуць набыць дыск з песьнямі на вершы ўлюбёнага пісьменьніка?

— Вы мне задалі складанае пытаньне. Натуральна, мы будзем ладзіць прэзэнтацыю. Але калі гэта будзе дакладна, ня ведаю... Дакладная дата яшчэ ня вызначаная».

Датаю гэтаю, паводле нашай інфармацыі, хутчэй за ўсё будуць Каляды — 25 сьнежня.

Радыё «Свабода»

Сольны праект ад Зміцера Вайцюшкевіча

6 снежня ў Тэатры юнага гледача Зміцер Вайцюшкевіч прапануе свой сольны праект «Цацачная крама» на вершы паэта Леаніда Дранько-Майсюка.

Варта нагадаць, што Зміцер Вайцюшкевіч (інакш — Тодар), кампазітар і спявак, радзіма — знакамітая «нёманаўская» Бярозаўка, вучыўся ў Лідскай музычнай вучэльні па класе кларнета і ў Мінскай — па класе вакалу, скончыў Універсітэт культуры. Пачаў свой рок-н-рольны шлях у 1992 годзе. Папрацаваўшы восем гадоў у фольк-гурце «Палац», перайшоў у «Крыві», дзе актыўна працуе па сёння, як з гуртом, так і асобна. Выразна прасочваецца і адлюстроўваецца ў цяперашнім адраджэнскім року той музычнаўплывовы фактар заснавання беларускіх рок-н-рольных гуртоў на аснове ўзаемадапамогі, у тым сэнсе, што адбываўся пераход музыкаў з аднаго гурта ў другі, своеасаблівае музычнае павуцінне...

— Спадар Зміцер, як нарадзілася ідэя гэтага праекта?

— Напачатку была ідэя зрабіць што-небудзь накшталт асацыяцыяў: жывёлы, расліны, мэбля — усё, дзе ёсць паралелі таго, што вакол нас. Доўга не трапляюся прыдатны матэрыял. І зусім выпадковая сустрэча з паэтам Леанідам Дранько-Майсюком дала жыццёвы пачатак праекту — верш «Песні няшчаснага казла», які адразу ж я ўпадабаў і паклаў на музыку. Але гэта ўсё павісла ў паветры на года паўтара праз недахоп вобразаў. Праца зноў наладзілася, калі Леанід прапанаваў мне яшчэ дзесяць такіх персанажаў. Гэта галодны воўк, баязлівы барсук, разумная сарока, злы сабака, няшчасны казёл, задаволены певень, рахманы конь, памяркоўны мядзведзь, дурны (або калгасны) баран і незалежны або белавежскі зубр. Мне, праўда, імпануе больш назва «Белавежскі зубр», бо там ёсць словы: «Не чапаю я нікога, не чапайце й вы мяне» — а гэта ўжо апартуністычная пазіцыя зубра. Калі якасць зместу адпавядае ідэі, яшчэ і ў паэтычнай форме, то і музыка пішацца лёгка. З'явілася жаданне ўсё гэта нейкім чынам канцэптуялізаваць, звязаць у адно. У выніку Леанід напісаў канцэртную п'есу «Цацачная крама», дзе ёсць Гаспадар і Філасаф, які пасля кожнай песні падводзіць мараль, апраўдвае характары персанажаў, іх паводзіны, чаму яны сталі такімі, бо людзі ў пэўных абставінах вымушаныя быць такімі.

Атрымалася 12 кампазіцыяў, якія на дыску аформленыя як тэатральна-радыйны праект, бо ёсць адмысловая музыка: адчыняюцца дзверы крамы, тэхнічнага характару рэчы, што даюць атмасферу для ўяўлення слухача.

— Ці ёсць цяпер улюбёны вобраз з гэтага цыклу?

— Цяжка сказаць. Калі я спяваю гэтыя рэчы, здаецца, кожная песня аўтабіяграфічная.

— Хто ўзяў удзел у праекце?

— Вельмі прыемна, што ўдзельнічала шмат новых людзей і некалькі знакамітых, якія нечакана сябе праявілі, напрыклад, Ядвіга Паплаўская. Яна добры сябар паэта, па-другое, я лічу, што яе калыханка — адна з найлепшых беларускіх песень. Тая атмасфера, якая панавала праз яе на працягу 10 гадоў, сфармавалася, і я хацеў у некаторых ўрыўкі менавіта праз яе тэмбр, як настальгію, перанесці ў песню таго ж «Галоднага ваўка» (я не шкодны воўк, я галодны воўк...) ці ў апошнюю песню цацачнага гандляра. Дапамагаў Алесь Пузыня, сын Уладзіміра Пузыні, на гітары граў Алег Івановіч, малады музыкант, Зміцер Бударын, вядомы беларускі трамбаніст, які працуе ў аркестры Фінберга — гульба джазавай духавой музыкі. Запісвалася ўсё на студыі «Беларускіх песняроў».

— Наколькі мне вядома, праект падладжваўся пад выбары?

— Як той Барсук: «Навошта вытыркацца, навошта гэты гам?» Увогуле, я не хацеў рабіць яго такім чынам, бо гэты праект не зроблены дзеля грошай пад выбары. Гэта нармальная пазіцыя, калі выбары скончыліся, а праект застаўся. Вядома, у нейкім коле сяброў, у нейкім соцыуме, можна знайсці ўсіх персанажаў, якія ёсць на гэтым дыску (баязлівых барсукоў ці калгасных бараноў, няхай нават, калі гэта ёсць апазіцыя). Таму я лічу, што тут не зусім палітыка, а культура ў пэўным сэнсе. Можа, занадта пафасна гучыць, але гэта ад Зміцера Вайцюшкевіча пэўны ўнёсак у андэграўнд беларускай культуры, у глыбокім сэнсе культуры. Я працую над гэтым, мне цікава. Узгадаць тыя ж байкі Кандрата Крапівы, дзе ёсць канкрэтныя намёкі на кагосьці ў пэўным персанажы ў кожным месцы. А ў «Галодным ваўку»: «Шліце ежу мне за мора, каб не спруцянеў», асацыяцыі напрошваюцца самі. Таму кожны атрымаў па заслугах, атрымаў сваё.

— Праект разлічаны, відаць, на пэўную аўдыторыю? На якую?

— Ёсць пэўная іронія, што гэта цацачная крама, цацачны гандляр, нават пэўная двухсэнсоўнасць. Канкрэтыкі ў аўдыторыі таксама няма, бо першапачаткова разлічвалася на дзіцячую аўдыторыю. Так як я маю рэцэнзію і ад бацькоў, і ад дзяцей, то ўжо разлічваю і на дарослых, і на дзяцей. Прыемна, што так удала патрапіў у дзесятку.

— Гэты праект, спадар Зміцер, ёсць працяг фальклорнай тэматыкі?

— Можна і так сказаць. Я не супраць. Тым больш, для мяне гэта першы вялікі вопыт, як гаворыцца, крупная форма. Канцэпцыя на 45 хвілінаў, дзе ўсё звязанае тэкстамі, паказам жывёлаў...

Акрамя як тэкстава кожная жывёліна мае свой характар яшчэ і музычна. Гэта адмыслова зроблена. Толькі цяжка сказаць, наколькі вытанчана. Па-першае, хутка рабілася, па-другое, цяпер я рабіў бы інакш, але...

На сцэне толькі тры асобы: я, гітарыст і скрыпач. У тэкстах з'явілася вольнасць, нават нейкае акторскае аматарскае майстэрства, якое Вайцюшкевіч можа прэзентаваць на сваім узроўні. Гэта свая рэч, што дае магчымасць расці і рабіць больш якасныя рэчы з пункту музычнай праўды, калі такая ёсць.

— Ці варта думаць, што, робячы свой праект, вы адасобіліся ад гурта?

— Справа ў тым, што сёлета я ўдзельнічаў у пяці праектах: запіс альбома «Крыві» ў Берліне, напісанне музыкі да фільма «Свежына з салютам», музыкі да прэм'ернага спектакля «Малыш і Карлсан», «Цацачная крама» і новы супольны музычны праект на паэзію Уладзіміра Караткевіча. Усё працуе на тое, каб музыканты станавіліся больш прафесійнымі, ведалі, пра што спяваць. І было б проста глупствам губляць тое, што напрацаванае групай.

Гутарыла Ірына ТОЎСЦІК

ПОМНІКІ ДЗЁН

Старажытны Навагрудак аздобіўся зімовымі шатамі

Думкі пра Сюзю

Словы робіць народ і толькі народ. Мы, каторыя *не народ*, можам толькі слухаць і запісваць. Гэтай восенню дабіла мяне і ашаршыла клікуха («мянушка») аднаго знаёмага майго знаёмага. Клічуць яго *Сюзя*. Кожная клікуха мае хоць што-небудзь значыць. Таму пацікавіўся я, што ж значыць Сюзя. І мне адказалі...

— Как это – кто?! *Никто*... И не значит *ничего*.

Канешне, можа быць, што «Сюзя» гэта... альбо... *Soviet Union*, ці гродзенскі «Сюзя» ёсць класічны *homo sovieticus*. Можа быць...

Але мне больш спадабалася *саманазва*. Сюзя гэта ніхто. Хто быў нікім, той і будзе нікім. Хацеў ён быць усім і над усімі. Але кішка аказалася затонкай. Цяпер на ўсёй постсавецкай прасторы відаць натуральныя ўцёкі постпралетарскай «інтэлігенцыі ад слова цялега» ў базарны савецкі гандаль.

Сюзя ёсць прадуктам савецкай экспансіі менавіта на беларускай (украінцы плачуць, што на ўкраінскай таксама) глебе. Ад перамнажэння савецкага «пасланца партыі» на тутэйшую вескавуху – ці наадварот – нараджаецца на Свет Божы толькі *ніхто*. Сюзя. Ну, бо хто можа нарадзіцца ад двух збегачоў з двух канцлагераў у трэці?!

Мы ёсць нейкай велізарнай – агромністай, як пісаў Купала! – перасылкай. *Лагерам беженцаў.* Палова адтуль з Расіі, другая адсюль з вёскі. Тыя і тыя даўно не рускія і не беларусы, тыя і тыя даўно *сюзі*, даўно пакаленне – новае пакаленне «*наследнікаў*» – *наследнікаў нічога!* – але ўпарта грызуцца перад светам і паміж сабой, хто ж з іх лепшы, каму першаму да Масквы і да Бога...

Спробы русафілаў – ад прафесара Чарапіцы да палкоўніка Гайдукевіча – навербавацца тут «новых русских» выглядалі гэтаксама жалосна і скончыліся тым самым нулём, як колішнія спробы Пазьняка ўчыніць тут *беларускае адраджэнне*. Бо да таго часу, пакуль Пазьняк, Чарапіца і Гайдукевіч тым заняліся, тут не было чаго адраджаць. Бо парасткамі вырaслі *сюзі*. Адрознение іх ад цяперашніх здэнацыяналізаваных еўрапейцаў у тым, што тыя адабраныя па розуме, прафесіі і веданні англійскай мовы. А тыя *сюзі* адабраныя па тупасці, няўмецтву, хамству, дэбільству і веданні рускай мацернай слоўніцы... Цяпер у гэтых сюзяў падрастаюць дзеці, скапчаюць школы пад дагляда м такіх самых сюзіхаў і збіраюцца ў сельсаветы і таму падобныя «богоугодные заведения» кіраваць нашым тлумам...

Сюзя сюзя вока не высадзіць. Пакіруюць.

Каб быць народам, то народ *мае сядзець на месцы*. Места кругом высмактала вёску. Але вёска кругом адбілася ад места, злезла са шнуркоў у 3-4 га на пляцы ў 150-200 га, на латыфундыі і на таварную вытворчасць. І цяпер на сезон бярэ сабе наймітаў-работнікаў з таго места! Бяда Беларусі ў тым, што яна не вясковая – бо яна не вясковая, а прыблудна-вакзальная! – *але знесеная з месца* тымі перасяленцамі, індустрыялізатарамі і механізатарамі, без роду і племені, каторых з галоднай Пярмі, «где летом даже окрошку не из чего приготовить», несла сюды перуном... Трэба да таго абяднець і дзяжыцца, каб бядацкая Беларусь была мёдам намазаная...

А нашу папіна-маміну вяскаўню панесла за імі следам! Цяпер дзівяца, чаго гэта на фабрыках і ў міліцыях яны не панамі, а халуямі... А кім вы хацелі? Не хацелі мець свайго, то хто дасць вам чужое?!

Сюзя — гэта прадукт камунізму і насельнік посткамунізму. Мутант. Прадукт кароткага вакзальнага кахання – няважна, быў потым шлюб і ці дасталі кватэру. *Сюзя* бы робленны бацькамі не для сябе, але для... «государства, которое обязано позаботиться». Цябе скляпалі, а там як хочаш. Але калі бацькам Сюзі быў час ісці на пенсіі, якіх яны так толкам і не зарабілі ў сваіх страшных аўтакамбінатах, танкавых дывізіях, педагагічных вучылішчах, то раскладка бюджэту пайшла на карысць адных бацькоў, якія ў сваё семдзесят-восемдзесят адно папраўляюцца і здаравеюць, а Сюзя ў свае трыццаць тры толькі сліпаецца і паміраe... І той дзяржаўцы, што маем па Савецкім Саюзе, *няма праблемаў* з тым Сюзем. Сюзя не буніць супраць дзяржаўкі. Сюзя ходзіць да мамы «дай на віно!», ходзіць на базар, калі круты, альбо пазбірачь бутэлькі, калі толькі загнуты.

Пакаленне Сюзіных — то *дзеці вакзала*. Не беларусы і не рускія. Таму тут няма Беларусі, як няма і Расіі. Нейкая суцэльная *сюзя* – як лужына 600 на 600 км.

У чым бяда наша? У чым гора нашае? У тым, што яго не бачым. Таму што не хочам. Бо бацькі думаюць, што іхняе гора – гэта іхнія дзеці, а іхнія дзеці думаюць, што іхнае гора ў тым, што іхнія бацькі ўсё яшчэ жывыя. Не даюць на размен кватэраў, на продаж дачаў... Ніхто не будзе тут свой дом, бо ніхто не мае за свой гэты Край. Бо *сюзяны* памянялі нацыю на прапіску. Бо ім чужы нябы Край і любы народ.

Ім смешная і свая смерць. Бо яны ідуць, як на вакзале. Тлумам. Саранчой. Змятаюць усё. Потым страшна мучаюцца, што пад нагамі пустка. І страшна прагнуць выехаць у Маскву на заробкі. Бо ў Еўропу ўжо не бяруць. Толькі дзяўчат за жонак.

Алесь ЧОБАТ

Перыядызуюць генацыды на Беларусі

23-25 лістапада ў Магілёве адбылася міжнародная канферэнцыя «Праблемы перыядызацыі гісторыі Беларусі». Арганізатарам акцыі выступіла створанае летась грамадскае аб'яднанне незалежных гісторыкаў «Беларускае гістарычнае таварыства».

Як паведаміў удзельнік канферэнцыі вядомы беларускі гісторык, дацэнт Беларускага дзяржаўнага універсітэта Ігар Кузняцоў, у акцыі ўзялі ўдзел вучоныя Беларусі, Польшчы і Расіі.

На сустрэчы абмяркоўваліся праблемы перыядызацыі розных кірункаў айчыннай гісторыі — гістарыяграфіі, гісторыі беларускага этнасу, гісторыі дзяржавы і права, эканамічнай гісторыі краіны і гісторыі культуры Беларусі.

«Вострая палеміка разгарнулася па праблемах перыядызацыі гісторыі дзяржавы і права. Гэта звязанае з тым, што частка вучоных аспрэчвае меркаванне аб непарыўнасці гісторыі нацыянальнай дзяржаўнасці. Напрыклад, польскія гісторыкі падвяргаюць сумненню факт беларускай дзяржаўнасці ў перыяд Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай», — адзначыў Кузняцоў.

Ён прадставіў даклад аб перыядызацыі палітычных рэпрэсіяў у краіне з 1917 года па гэты час. Яна ўключае перыяды: зацвярджэння савецкай улады, новай эканамічнай палітыкі і пачатку будаўніцтва сацыялізму (1917-1929), калектывізацыі (1930-1936), масавых рэпрэсіяў (1937-1938), перадваенных у Заходняй Беларусі (1939-1941), рэпрэсіяў у гады партызанскага руху з боку падпольных савецкіх органаў (1942-1944), пасляваенных рэпрэсіяў (1944-1952), дысідэнцтва (1964-1986) і сучасны (1994-2001). «Такім чынам, калі ў Расіі перасьлед іншадумцаў адносіцца да мінулага, у Беларусі ён з'яўляецца фактарам сучаснасці», — падкрэсліў вучоны. Паводле яго словаў, неабходна пашырыць паняцце «палітычныя рэпрэсіі». «Яны ўключаюць не толькі сталыя формы пакаранняў (расстрэл, пазбаўленне волі і высылка ў адміністрацыйным парадку па рашэнні адпаведных органаў), але і такія віды пакаранняў, як пазбаўленне выбарчых правоў, звальненне з працы, адмова ў прыёме ў піянеры, камсамол і партыю, а таксама выключэнне з гэтых арганізацыяў», — сказаў вучоны. Паводле яго словаў, да палітычных рэпрэсіяў неабходна аднесці і закон аб барацьбе з выкрадальнікамі сацыялістычнай уласнасці ад 7 жніўня 1932 года, які ў народзе іранічна называлі «Законам аб пяці каласках». За жменю зерня з калгаснага поля чалавека маглі расстраляць або пазбавіць волі на 10 гадоў. «Аднак штучнае стварэнне сітуацыі галаду і перасьлед людзей, якія імкнуцца выжыць, з поўным правам можна аднесці да палітычнага перасьледу», — заявіў І.Кузняцоў.

Марат ГАРАВЫ

Месца хрышчэння Ісуса

Міжнародная група вучоных, якая вяла раскопкі на Святой зямлі, абвясціла, што ёй нарэшце ўдалося вырашыць адну з таямніцаў, звязаных з Новым запаветам, — удакладніць месца хрышчэння Ісуса Хрыста. Да гэтага часу пераважала думка, што месца хрышчэння знаходзіцца ў наваколлі паселішча Каср-эль-Яхуд на заходнім беразе ракі Іардан. Аднак найноўшыя археалагічныя знаходкі паказалі, што абрад хрышчэння праводзіўся ў іншым месцы – на ўсходнім беразе ракі. Зараз тут іарданскае паселішча Вадзі-эль-Харар.

Апісанне таго месца на рацэ Іардан, дзе Ісус прыняў хрышч, ёсць толькі ў адным Евангеллі – ад Іаана. У ім апавядаецца, што Іаан Хрысціцель прапаведваў і хрысціў блізка да паселішча Віфанія на верхнім Іардане. Аднак заставалася невядома, дзе канкрэтна знаходзілася гэтае месца, бо ў Палесціне было некалькі паселішчаў з такой назвай.

Таму поўнай упэўненасці ў дакладнасці звестак пра месца, дзе прыняў хрышч Ісус, не было да самага апошняга часу, пакуль падчас раскопак не знайшлі аснову грэчаскай калоны. Яна ўяўляе сабой мармуровую пліту ў форме квадрата два на два метры. У часы ранняга хрысціянства калона была ўсталяваная ў тым месцы ракі, дзе Іаан Прадцеча правёў хрышчэнне Збавіцеля ў водах Іардана. Гэтая знаходка пацвердзіла правільнасць высноваў тых, хто лічыў, што Вадзі-эль-Харар — сапраўднае месца хрышчэння.

Справа ў тым, што ў творах паломнікаў часоў візантыйскай эпохі ў Святыя мясціны часта ўзгадвалася грэчаская калона з крыжам наверсе, якая акрэслівала месца хрышчу. Знойдзеная ў часе цяперашніх раскопак пліта, на думку вучоных, і ёсць аснова менавіта гэтай памятнай калоны. Праўда, яе знайшлі ў 40 метрах на ўсход ад сённяшняга берага Іардана. Аднак гэта цалкам адпавядае высновам вучоных пра тое, што ў V стагоддзі Іардан некалькі змяніў сваё рэчышча пры ўпадзенні ў Мёртвае мора.

Шчаслівы выпадак дапамог адшукаць гістарычную мармуровую пліту пры даследаванні руінаў візантыйскай царквы. Гэтая царква цікавая тым, што ад яе сходы вялі напраслкі ў Іардан. Менавіта недалёка ад берага і адшукалася праз стагоддзі квадратная падэшва знакамітай калоны.

Далейшыя даследаванні паказалі, што на гэтым месцы былі некалі пабудаваныя тры царквы. Першая з іх узвышалася над зямлёй на 6 метраў на спецыяльных арках, каб пазбегнуць разбурэння пры разлівах Іардана. Аднак з цягам часу цэрквы прыйшлі ў заняпад, і месца хрышчэння паступова было забытае. Нядаўнія даследаванні дапамаглі вярнуць хрысціянству адну з найзначных яго святыняў.

Пётр КЛІМКОВІЧ

Віцебскія мастакі ў Рызе

27 лістапада ў сталіцы Латвіі праходзіць выстава «Віцебскія мастакі ў падарунак Рызе». Экспазіцыі твораў Вікторыі Крупскай, Леаніда Медзведскага, Пятра Кірыліна, Віктара Нікалаева і Руслана Лядзенкі размешчаны ў самых прэстыжных залах Рыгі – Доме Кангрэсаў і Кінагалерэі.

Як паведамляе прэс-служба МЗС Беларусі, адкрываючы выставу, часовы павераны ў справах Беларусі ў Латвіі Віктар Іваноў зазначыў: «Нам прадастаўлена цудоўная магчымасць глыбей азнаёміцца з творчасцю сучасных таленавітых мастакоў Віцебшчыны – паўночнай вобласці Рэспублікі Беларусь, якая непасрэдна мяжуе з Латвіяй. Іх творы атрымалі шырокае прызнанне ў Беларусі і за яе межамі – як гарманічны працяг лепшых традыцый «віцебскай школы», заснаванай славутымі майстрамі пэндзля – Маркам Шагалам, Казімірам Малевічам і Эль Лісіцкім. І зараз выдатныя традыцыі гэтай «школы» працягваюцца. Спадзяюся, што гэты падарунак Рызе знойдзе водгук у сэрцах высокіх знаўцаў прыгожага, атрымае прызнанне ў рыжан і гасцей сталіцы Латвіі».

Андрэй АСМАЛОЎСКІ

Радзівіл на карціне Тыцыяна

Беларускае мастацтвазнаўства не дае падставаў для сцвярджэння, што ўсё вывучанае і раскладзенае па паліцах. Што ж да гістарычнага партрэта, то тут белых плямаў амаль што не засталося. Праўда, не таму, што вывучанае ўжо ўсё, проста мала маем з яго спадчыны, бо не захавалі, не ўратавалі, аддалі суседзям.

Асоба Мікалая Радзівіла Чорнага, вядомага беларускага магната і дзяржаўнага дзеяча, вывучаная дастаткова добра. Дзякуючы гэтаму чалавеку на Беларусі пачаў распаўсюджвацца кальвінізм, на ягоныя сродкі былі збудаваныя друкарні ў Берасці ды іншых гарадах Вялікага Княства Літоўскага, узведзены першы кальвінскі збор на Беларусі – у берасцейскім замку. Чалавек вялікіх здольнасцяў, ён шмат гадоў змагаўся за княжацкі тытул для свайго роду. Пасля смерці Радзівіла Чорнага справа, якой ён прысвяціў сваё жыццё, была спыненая: разбураныя кальвінскія зборы, спаленая Біблія, выдадзеная пратэстантам-кальвіністам. Толькі ў рэдкіх асобніках захавалася яна ў бібліятэках Расеі, Літвы, Польшчы...

Мікалай Радзівіл Чорны вядомы нам па партрэце «ў лаўровым вянку», які называюць яшчэ сармацкім. На згаданым партрэце мы бачым чалавека магутнага (магчыма, мастак нават перабольшыў), крыху стомленага, з характэрнымі рысамі твару – высокім лобам з вялікімі залысінамі, з вачыма нібы злёгку «навыкаце», прыкрытымі павекамі. Нос са своеасаблівай гарбінкай і яшчэ (чыста жаночае ўспрыманне і разуменне) – густой, глыбокай барадой, якая добра схавала абвіслыя не па гадах шчокі. Разумеючы партрэт таго часу як, магчыма, генеалагічны дакумент, своеасаблівы пашпарт, мы маем надзею, што менавіта так выглядаў Мікалай Радзівіл Чорны.

Нарадзіўшыся ў пачатку XVI ст., ён да 1533 г. выхоўваўся ў Кракаве пры двары караля Жыгімонта I Старога. Не згадваючы падрабязнасцяў ягонага жыцця да 1547 г., маем надзею, што чытач пры жаданні іх адшукае. У 1547 г. Мікалай Радзівіл Чорны спрыяе развіццю інтрыгі са шлюбам Жыгімонта Аўгуста і сваёй стрыечнай сястры – Барбары Радзівіл. Ён выпраўляецца з пасольствам у Кракаў, каб высветліць стаўленне да гэтай падзеі каралеўскага двара. Адтуль ён падаўся да Фердынанда I, які быў бацькам першай жонкі Жыгімонта Аўгуста. Перамовы, што пачаліся ў Вене, працягваліся ў Аўгсбургу. Скончыліся яны ў прысутнасці Карла V 26 лютага 1547 г.

Усе гэтыя факты прыведзеныя дзеля таго, каб параўнаць яго з храналагічным жыццяпісам вялікага мастака, які жыў у той жа час, — Тыцыяна. Да гэтага перыяду належыць «Партрэт шляхціча», выкананы майстрам каля 1550 г. На партрэце мы бачым чалавека, якога даследчыкі атаесамлялі з Джаванні Аквавівам, герцагам Атры.

Можна меркаваць, што даследчык жыццёвага і творчага шляху Тыцыяна І.А.Смірнова пісала пра гэты «Партрэт шляхціча»: «...у 1548 г. мастак, якому споўнілася 60 гадоў, па запрашэнні імператара ад'язджае ў Аўгсбург... другі раз мастак едзе ў Аўгсбург у 1550г. Імператар здаўна звяртаўся да Тыцыяна з заказамі партрэтаў, яшчэ ў 30-я гады майстар пісаў партрэт імператара, за што быў узнагароджаны тытулам графа Палацінскага. 50-я гады былі для старога майстра вельмі інтэнсіўныя, майстэрня запруджаная заказамі. Тыцыян малюе партрэт сына Карла V – Філіпа II, сястры – Марыі Венгерскай і іншых Габсбургаў.

Шлях гэтага партрэта можна прасачыць пачынаючы з XVIII ст., калі заснавальнік Касельскай галерэі (Германія) набыў яго. Гэты твор суадносяць з герцагам Атры ў сувязі з лістом, у якім ёсць успамін пра партрэт герцага. Герцаг Атры (1510—1569) паходзіў з дынастыі Арагонаў, але з маленства, як выгнанец, жыў у Францыі пры двары французскіх каралёў. Толькі ў 1547—1548 гг. ён наведаў Рым, адкуль, верагодна, выязджаў у Венецыю, дзе, магчыма, сустрэў вялікага майстра. Але наколькі дакладна тое, што на ім намаляваны герцаг Атры, невядомы, бо, акрамя скульптурнага рэльефу герцага, больш партрэтаў не існуе... Трыумфальнасць жа партрэта занадта мала супадае з лёсам і жыццёвым шляхам герцага Атры».

Але тая ж трыумфальнасць супадае з настроем, які меў у гэты час Радзівіл: ці не атрыбуты княжацкай прыналежнасці дае яму анёл, пакінуўшы да пэўнае пары свае любоўныя сымбалі – лук са стрэламі? Менавіта толькі пасля атрымання родам Радзівілаў княжацкага тытулу 10 снежня 1547 г. Мікалай Радзівіл Чорны ажаніўся з Альжбетай Шыдлавецкай. Адбылося гэта 12 лютага 1548 г.

Тытул князя габсбургскага, які атрымаў Радзівіл ад Карла V у Аўгсбургу, быў пацверджаны 14 снежня 1548 г. Фердынандам I і толькі 24 студзеня 1549 г. – Жыгімонтам Аўгустам. Але апошняму гэта падалося недастатковым – 25 студзеня 1549 г. ён даруе Радзівілу на пажыццёвае карыстанне Берасцейскае староства.

Застаецца ўдакладніць сэнс выявы белага сабакі, а таксама геральдычнай выявы на галаўным уборы. Здаецца, там павінна быць адлюстраванне Пагоні на чырвоным полі, якая адпавядае гербу Берасцейскага староства...

Ірына ЛАЎРОЎСКАЯ

Адукацыя ў ЗША

Сярэдняя

З 5-гадовага ўзросту 60% амерыканскіх дзяцей навучаюцца ў падрыхтоўчых класах дзяржаўных дзіцячых садоў, астатнія 40% бацькоў выбіраюць прыватныя дашкольныя ўстановы. Ёсць у ЗША і школы для самых маленькіх: школы-яслі, якія наведваюць дзеці ад 3 да 6 гадоў. На гэтай стадыі галоўная задача амерыканскай адукацыйнай сістэмы — не столькі даць дзецям пэўную суму ведаў, колькі выхаваць у іх грамадскі дух.

У элементарнай (пачатковай) школе ЗША навучаюць чытанню, літаратуры, пісьму, арфаграфіі, вуснай мове, музыцы, маляванню, арыфметыцы, гісторыі, геаграфіі, прыродазнаўству, гігіене, фізкультуры, працы. Здольнасці дзяцей вызначаюцца з дапамогай тэстаў. У гэтых адносінах ёсць тры групы: «адораныя», «нармальныя» і «нядатныя».

Сярэдняя школа звычайна дзеліцца на дзве ступені: малодшую і старэйшую, у кожнай вучацца па тры гады. У сярэдняй школе няма адзіных вучэбных планаў, праграмаў, падручнікаў. Вучэбны год доўжыцца 170-186 дзён, дзеці ходзяць у школу 5 дзён на тыдзень па 5-6 гадзінаў на дзень. З 8 класа з'яўляецца сістэма выбару прадметаў. Абавязковымі застаюцца: англійская мова, матэматыка, грамадазнаўства, прыродазнаўства, фізкультура, гігіена, музыка, маляванне, праца для хлопчыкаў, дамаводства для дзяўчынак.

Напачатку 9-га года навучання ўсе навучэнцы праходзяць тэст на вызначэнне «каэфіцыента інтэлектуальной адоранасці» (*IQ*) — калі ён пакажа ніжэй 90, дык дзецям у якасці прадметаў на выбар рэкамендуюць практычныя курсы, якія рыхтуюць непасрэдна да якой-небудзь прафесіі. Напрыклад, школьнікі, якія запісаліся на «індустрыяльныя курсы», шмат працуюць у майстэрнях і гаражы. Ёсць «сельскагаспадарчы» і «камерцыйны» профілі.

Дзецям, якія паказалі высокі *IQ*, рэкамендуюць акадэмічны профіль. Ёсць яшчэ «агульны» профіль, але яго часта крытыкуюць за неакрэсленасць. Звычайна навучэнцы выбіраюць 5-6 прадметаў на паўгода. Шмат у якіх школах ЗША для атрымання атэстата сталасці, час, патрэбны на вывучэнне кулінарыі і ваджэнне аўтамабіля, прыроўніваецца да вучэбных гадзінаў, якія адводзяцца на літаратуру ці хімію.

У апошнія чатыры гады навучання абавязковымі застаюцца 5 базавых дысцыплінаў: англійская мова, матэматыка, прыродазнаўчыя навукі, сацыяльныя навукі, камп'ютэрная адукацыя. Апроч таго, для далейшай акадэмічнай вучобы неабходныя і веды замежнай мовы. Звычайна лепшыя вучні, мэта якіх паступіць ва універсітэт, выбіраюць шмат складаных і «прасунутых» курсаў у школе.

Вышэйшая

У Амерыцы адсутнічаюць адзіныя патрабаванні да абітурыентаў. У некаторыя вузы набор праводзіцца на падставе конкурсных экзаменаў, гутаркі і тэставання, у іншыя — толькі на аснове дыплома. Пералік вывучаных прадметаў і ацэнак па іх, агульная колькасць балаў па тэстах, рэкамендацыі-характарыстыкі настаўнікаў, вынікі гутаркі — усё гэта таксама можа ўлічвацца пры прыёме ў вуз. У ЗША немалую ролю адыгрывае рэкамендацыйнае пісьмо з царквы, характарыстыка ад грамадскай арганізацыі, дакументы пра ўдзел у школьных алімпіядах, фестывалях, навукова-тэхнічных гуртках, у спартыўных мерапрыемствах, мастацкай самадзейнасці, суразмоўе аб матывацыі выбару будучай прафесіі. Шэраг амерыканскіх універсітэтаў і каледжаў здзяйсняюць прыём па выніках конкурсу дакументаў, але найбольш прэстыжныя вузы ладзяць тэставы адбор. Абітурыенты маюць права падаць заявы адразу ў некалькі вузаў.

Планавага прыёму і выпуску спецыялістаў у маштабе ЗША не існуе. Кожны вуз фарміруе студэнцкі кантынгент, не клапоцячыся, ці ўсе скончаць поўны курс і куды «самаразмяркуюцца».

У вузы ЗША прымаюцца людзі любога ўзросту. Тэрмін навучання не абмежаваны, што тлумачыцца неабходнасцю аплачваць навучанне. Сярэдняя плата за навучанне складае ад 7.000 долараў у дзяржаўных да 15.000 долараў у прыватных вузах. У ЗША болей за 1.350 мясцовых каледжаў і 2.000 каледжаў і універсітэтаў. З гэтай колькасці прыватныя вучэбныя ўстановы складаюць 65%.

Хоць тэрміны «каледж» і «універсітэт» не ідэнтычныя, яны ў Злучаных Штатах часта ўзаемназамяняемыя. Звычайна каледжы прапануюць 4-гадовую праграму навучання, якая вядзе да атрымання ступені бакалаўра. Каледжы могуць існаваць незалежна, прапануючы выключна праграмы пачатковай вышэйшай адукацыі, ці быць часткай універсітэта, навучанне ў якім дазваляе атрымаць дыплом як аб пачатковай вышэйшай ці аб поўнай вышэйшай адукацыі.

Дзяржаўныя універсітэты

Універсітэты, падпарадкаваныя дзяржаве, раздзяляюцца на дзве катэгорыі.

Навукова-даследніцкія. Бальшыня штатаў маюць, як мінімум, адзін дзяржаўны універсітэт, прызначаны для забеспячэння адукацыйных магчымасцяў у традыцыйных раздзелах навукі і прафесійнай падрыхтоўкі. Гэтыя універсітэты, апрача праграмаў пачатковай вышэйшай адукацыі, удзяляюць значную ўвагу навукова-даследніцкай, а таксама педагагічнай працы. Як правіла, праграмы навучання ў меншай ступені звязаныя з прыкладнымі даследаваннямі, а ў большай — з тэарэтычнымі ці «чыстымі» даследаваннямі.

Універсітэты тыпу «ленд-грант» і «сі-грант». Гэтак званыя «зямельныя» і «марскія» універсітэты, назвы якіх цалкам адлюстроўваюць іхнію арыентацыю, апрача забеспячэння агульнай падрыхтоўкі ў розных сферах, робяць асаблівы ўпор на прыкладное выкарыстанне ведаў у сельскай гаспадарцы, тэхналогіі і машынабудаванні («ленд-грант») і ў сферы марскіх даследаванняў («сі-грант»).

Асаблівую групу складаюць нетрадыцыйныя вучэбныя ўстановы, якія шырока выкарыстоўваюць камп'ютэрную тэхніку (тэлекаледжы, адкрытыя універсітэты і да т.п.)

Навучанне ў каледжах дзеліцца на дыпломнае і паслядыпломнае. Курсы дыпломнага навучання — гэта 4-гадовы цыкл дысцыплінаў, па выніках якіх прысвойваецца акадэмічная ступень бакалаўра. Традыцыйнымі дысцыплінамі, неабходнымі для вывучэння на дыпломным узроўні, ёсць агульнанавуковыя дысцыпліны, «базавыя» ці агульнапрафесійныя, а таксама дысцыпліны на выбар.

Для атрымання ступені бакалаўра студэнт павінен набраць акрэсленую колькасць заліковых адзінак і здаць патрэбныя экзамены. У адрозненне ад ступені бакалаўра, ступень магістра ў ЗША арыентуецца на спецыялізаваную дзейнасць (музыка, кіраванне бізнесам, тэхніка, педагогіка ды інш.). Асобы, якія маюць ступень бакалаўра, павінны прайсці навучанне яшчэ на працягу 1-2 гадоў, напісаць і абараніць «тэзісы», у асобных універсітэтах патрабуецца веданне замежнай мовы. Тэзісы разглядаюцца як аналітычная справаздача прэтэндэнта на магістарскую ступень аб яго навуковай рабоце па абранай тэме, у якой дэманструецца ўменне збіраць, аналізаваць, абагульняць і выкладаць матэрыял.

Вышэйшым этапам падрыхтоўкі высокакваліфікаваных спецыялістаў ёсць навучанне па дактарскіх праграмах, арыентаванае на дакладную спецыялізацыю і самастойнае навуковае даследаванне. У дактарантуру прымаюцца асобы, якія маюць, як правіла, ступень магістра, хоць у асобных універсітэтах дастатковай лічыцца ступень бакалаўра.

Актуальнай праблемай вышэйшай адукацыі ЗША застаецца прыцягненне здольнай моладзі ў тэхнічныя вузы. Па прагнозах, у бліжэйшыя дзесяцігоддзі Амерыка будзе адчуваць значны недахоп спецыялістаў інжынерна-тэхнічнага профілю.

Па матэрыялах прэсы

Галоўны рэдактар **Павел ЖУК**

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі

Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.

Выдавец — рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка на паліграфічным РУП «Чырвоная звязда»

220073, г. Мінск, Першы загарадны завулак, 3. Заказ №1789 Нумар падпісаны ў друк 27/11/2001 (15:00) Наклад — 9.490